

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Daniela Žiaková

Inštitút dohody o vine a treste

Diplomová práca

Olomouc 2023

Prehlasujem, že som diplomovú prácu na tému Inštitút dohody o vine a treste vypracovala samostatne a citovala som všetky použité zdroje. Ďalej prehlasujem, že vlastný text práce vrátane poznámok pod čiarou má 117 130 znakov vrátane medzier.

V Olomouci dňa 30. novembra 2023

Daniela Žiaková

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som rada pod'akovala vedúcemu diplomovej práce JUDr. Romanovi Vicherkovi za odborné vedenie a užitočné rady. Zároveň by som rada pod'akovala celej mojej rodine, ktorá ma po celú dobu môjho štúdia neprestajne podporovala.

Obsah

Obsah	4
Zoznam použitých skratiek.....	6
Úvod	7
1. Vybrané historické aspekty	9
1.1. Zavedenie inštitútu do českého právneho poriadku.....	9
1.2. Očakávania a argumenty pre a proti zavedeniu dohody o vine a treste do českého právneho poriadku	10
2. Dohoda o vine a treste v českom práve.....	15
2.1. Teoretické a systematické zaradenie.....	15
2.1.1. Odklony v trestnom konaní.....	15
2.1.2. Zaradenie dohody o vine a treste medzi odklony v trestnom konaní.....	16
2.1.3. Základné zásady trestného procesu	17
2.1.4. Prvky dohody o vine a treste	19
2.2. Záonné podmienky a predpoklady zjednania dohody o vine a treste	22
2.3. Proces zjednávania dohody o vine a treste	24
2.3.1. Kedy je možné uzavrieť dohodu o vine a treste	24
2.3.2. Čas a miesto jednania o uzavretí dohody o vine a treste.....	26
2.3.3. Návrh na schválenie dohody o vine a treste	27
2.4. Konanie o schválení dohody o vine a treste pred súdom.....	28
2.4.1. Preskúmanie návrhu na schválenie dohody o vine a treste	29
2.4.2. Rozhodnutie súdu o návrhu na schválenie dohody o vine a treste	31
2.4.3. Spät'vzatie návrhu na schválenie dohody o vine a treste.....	33
2.5. Príslušná judikatúra.....	34
2.5.1. K možnosti obvineného odstúpiť od dohody o vine a treste	34
2.5.2. K problematike schvaľovania dohody o vine a treste pri skupinových veciach	38

3. Praktická miera využívania inštitútu dohody o vine a treste.....	41
4. Dohoda o vine a treste na Slovensku	47
4.1. Právna úprava dohody o vine a treste na Slovensku.....	47
4.2. Komparácia českej a slovenskej právnej úpravy dohody o vine a treste.....	50
4.3. Praktická miera využívania inštitútu dohody o vine a treste s porovnaním využívania tohto inštitútu v Českej republike	53
5. Návrhy de lege ferenda	56
Záver.....	58
Zoznam použitých zdrojov	60
Zhrnutie	67
Kľúčové slová.....	68

Zoznam použitých skratiek

DoVT	-	Dohoda o vine a treste
ČR	-	Česká republika
SR	-	Slovenská republika
TŘ	-	Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
TZ	-	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
TP	-	Zákone č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok, v znení neskorších predpisov
ZSVM	-	Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů
EÚLP	-	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
LZPS	-	Listina základných práv a slobôd
ESLP	-	Európsky súd pre ľudské práva
SDEU	-	Súdny dvor Európskej únie

Úvod

Pre moju diplomovú prácu som si vybrala tému *Inštitút dohody o vine a treste*. K zvoleniu tejto témy ma viedla predovšetkým skutočnosť, že sa jedná o relatívne nový inštitút, ktorý v kruhoch odbornej verejnosti stále vyvoláva diskusie. Jedná sa v podstate o dohodu medzi obvineným a štátnym zástupcom, kedy obvinený prehlási, že spáchal skutok, ktorý je trestným činom, a štátny zástupca mu za to môže ponúknuť miernejší trest. Znamená to prelomenie klasického priebehu trestného procesu a s ním spojených zásad trestného konania, ktoré má za cieľ ho zrýchliť a zefektívniť. Aj to je dôvod, prečo môže niekto tento inštitút považovať za kontroverzný.

Hlavným cieľom mojej diplomovej práce preto bude priblížiť aktuálnu právnu úpravu a jej vývoj v oblasti uzatvárania dohôd o vine a treste spolu s mierou faktického využívania tohto inštitútu. A keďže je česká právna úprava v tomto smere inšpirovaná slovenskou, rozhodla som sa taktiež zhrnúť fungovanie dohody o vine a treste na Slovensku a vyzdvihnúť hlavné a pretrvávajúce rozdiely nielen medzi právnymi úpravami týchto štátov, ale aj medzi množstvom prípadov, kedy sú takéto dohody využívané.

Pre prehľadnosť je diplomová práca členená do piatich kapitol, ktoré obsahujú príslušné podkapitoly prvej a druhej úrovne a odstavce. V úvodnej kapitole sa venujem historickým aspektom zavedenia inštitútu dohody o vine a treste do českého právneho poriadku, ako aj očakávaniam a argumentom, ktoré so sebou priniesol. V druhej kapitole je rozobraná dohoda o vine a treste v českej právnej úprave, zákonné podmienky a predpoklady jej zjednania, samotný dohodovací a schvaľovací proces a v závere aj aktuálna judikatúra zameraná na niektoré problematické aspekty tohto inštitútu. Tretia kapitola sa zameriava na zistenie miery využívania dohody o vine a treste v praxi aj s ohľadom na faktory, ktoré toto využívanie ovplyvňujú. Predposledná kapitola predstavuje inštitút dohody o vine a treste v slovenskom právnom poriadku a jeho využívanie za súčasnej komparácie s českými trestnoprávnymi normami. Záverom v poslednej kapitole uvádzam návrhy *de lege ferenda* ako tento inštitút viac spopularizovať a mieru jeho využívania zvýšiť.

Pri písaní tejto práce som vychádzala z právnych predpisov, a to hlavne zo zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zákona č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok, z literatúry sa jednalo napríklad o publikáciu s názvom *Trestní právo procesní* od prof. JUDr. Jiřího Jelínka, CSc. a kolektívu, či *Dohoda o vině a trestu: a další prostředky racionalizace*

trestní justice od doc. JUDr. Filipa Ščerbu, Ph.D. Mimo toho som čerpala aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvoru Európskej únie, z nálezov Ústavného súdu Českej republiky, z rozhodnutí Krajského súdu v Plzni, Vrchného súdu v Olomouci a Prahe a tiež aj z rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Pre lepšie zoznámenie s aktuálnou právnou úpravou a pre vymedzenie podstatných pojmov dôležitých pre spracovanie diplomovej práce som použila deskriptívnu metódu. Ďalej som užila aj metódu analytickú, a to pri analýze zákonných ustanovení upravujúcich inštitút dohody o vine a treste. Pri porovnávaní českej a slovenskej právnej úpravy dohody o vine a treste a miery jej využívania som použila taktiež metódu komparatívnu.

Diplomová práca bola spísaná k stavu právnej úpravy k dňu 25. 11. 2023.

1. Vybrané historické aspekty

1.1. Zavedenie inštitútu do českého právneho poriadku

Inštitút dohody o vine a treste zaviedla do českého právneho poriadku novela zákonom č. 193/2012 Sb.¹ s účinnosťou od 1.9.2012. Okrem iného šlo aj o reakciu zákonodarcu na odporúčenie Výboru ministrov Rady Európy R (87) 18 o zjednodušení trestnej spravodlivosti. Výbor odporúčal prijatie inštitútu tým krajinám, pri ktorých to zodpovedá ich ústavno-právnej tradícií². V českom prostredí však jeho prijatiu predchádzali viaceré snahy, a to napríklad poslanecký pozmeňovací návrh z roku 2005 – v Poslaneckej snemovni tisk č. 746/3, alebo vládny návrh z roku 2008 – v Poslaneckej snemovni tisk č. 574/0³.

Prvý poslanecký návrh z roku 2005 predstavoval zmeny niektorých zákonov v súvislosti s vtedy predloženým návrhom nového trestného zákonníku a zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Počas jeho prerokovania bol prijatý poslanecký pozmeňovací návrh, ktorý do novely doplnil tzv. „*řízení o prohlášení viny obžalovaným*“. Senát však návrh dňa 15. 2. 2006 zamietol, vrátil Poslaneckej snemovni a tá ho pri opätovnom prerokovaní dňa 21. 3. 2006 neschválila. Návrh v nových paragrafoch 206a až 206d zavádzal celkom nový typ súdneho konania. K ustanoveniam neexistovala žiadna dôvodová správa a ani neprebehla žiadna diskusia naprieč odbornou verejnosťou. Druhý návrh z roku 2008 taktiež neuspel, nakoľko sa v rámci legislatívneho procesu nedostal ani len do tretieho čítania.

Dohoda o vine a treste je typicky spájaná s angloamerickým právnym systémom (kde je inštitút označovaný ako „*plea bargaining alebo plea guilty*“). Avšak za posledné roky môžeme pozorovať jeho rozširovanie aj do kontinentálnych právnych poriadkov. Do nemeckých trestnoprávnych noriem bola DoVT začlenená v roku 2009 novelizáciou trestného poriadku. Už predtým sa ale v praxi objavovali dohody tzv. „Absprachen“, ktoré pokladáme za neformálne dohodovacie konanie⁴. Do slovenského právneho poriadku sa inštitút dostal v roku 2006, kedy nadobudol účinnosť rekodifikovaný trestný zákon č. 300/2005 Z.z. a trestný poriadok č. 301/2005 Z.z.

¹ Zákon č. 193/2012 Sb., ktorým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

² Doporučenie Rady Európy č. R (87) 18 prijaté Výborom ministrov Rady Európy dňa 17. 9. 1987 o zjednodušení trestného súdництва

³ Viď tiež VANTUCH, Pavel. Nový návrh na dohodu o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Trestní právo*, 2011, č. 9, s. 4 a násl.

⁴ MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu (Absprachen) v Německu. *Právník*, 2008, č. 3, s. 217-246.

1.2. Očakávaná a argumenty pre a proti zavedeniu dohody o vine a treste do českého právneho poriadku

Niekoľkoročné pokusy o zavedenie inštitútu dohody o vine a treste do českého právneho poriadku znamenali vytvorenie veľkého priestoru pre odbornú diskusiu, zváženie všetkých argumentov pre zavedenie ale aj proti nemu a posúdenie jeho správnosti a účelnosti.

Jeden z primárnych dôvodov pre zavedenie DoVT do českého právneho poriadku je zrýchlenie a zefektívnenie celého trestného procesu. Rýchlosť súdneho pojednania je zaručená právom na spravodlivý proces podľa čl. 6 EÚLP, ktorý obvinenému dáva istotu, že jeho vec bude prejednaná v primeranej dobe. Rýchlosť a vybavenie vecí bez zbytočných prietáhov však považujem za stálu slabinu súčasného justičného systému. Nárast počtu vecí pripadajúcich na súdy, nedostatočné materiálne a personálne zázemie a celkové nastavenie jednotlivých procesov stojí za všeobecnou pomalosťou súdneho konania. Tento stav dokazuje aj množstvo sťažností na Európskom súde pre ľudské práva. Väčšinu z nich tvorí práve prekročenie primeraných lehôt súdneho konania podľa čl. 6 odst. 1 EÚLP zo štátov kontinentálneho právneho systému, zatiaľ čo v krajinách angloamerického právneho systému, kde sa prípady spravidla končia uzavretím DoVT, sa tento problém objavuje minimálne.⁵

Štatistiky uvádzajú, že približne 90-95% všetkých trestných prípadov (zahŕňajú aj také, ktoré by sa v ČR rozhodovali v rámci správneho súdnictva) sa končí práve uzavretím DoVT.⁶

Zákonodarca si pri prijímaní inštitútu DoVT do českého právneho poriadku uvedomoval, že nie je možné jeho podobu kompletne prebrať práve zo štátov ako je Veľká Británia alebo USA. Štáty angloamerického právneho systému sú založené na celkom odlišnej

⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 7.*, doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, § 157-314s, str. 2257-2292.

⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 7.*, doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, § 157-314s, str. 2257-2292. – „Uvádí se, že tímto způsobem je v USA řešeno okolo 90 % všech trestních věcí, které ovšem zahrnují i případy u nás posuzované v rámci správního trestání. Dohoda stran se zde s ohledem na enormní množství projednávaných věcí jeví jako zcela nezbytný filtr, kterým se významně redukuje počet věcí, jež by jinak byly plnohodnotně projednány v nákladném řízení (jež je komplikováno právem být souzen před porotou). S tím souvisí i výrazné uplatnění principu oportunité státním zástupcem. Více k tomu srov. např. Štěpán, J. Některé rysy trestního řízení ve Spojených státech. *Právo a zákonost*, 1991, č. 5, zejm. s. 297 a násl.; Šámal, P. Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému. Praha: ASPI, 1999, zejm. s. 327 a násl. Z původních prací srov. např. Weinreb, L. L. *Criminal Process*. 7. ed. New York: Foundation Press, 2004, s. 696 (uvádí mimo jiné tabulku celkové kriminálně stíhaných osob před U. S. District Courts za jeden rok od poloviny roku 2001 do poloviny roku 2002, s počtem osob, u nichž došlo k prohlášení viny v počtu 65 811 z celkového počtu 68 954 odsouzených, což je více než 95 %, a to z celkového počtu 76 827 osob, proti nimž se řízení vedlo, tj. více než 85 %; jinak výroční zprávy s počtem stíhaných osob a způsobem jejich vyřízení za jednotlivé roky lze nalézt na stránkách internetu dostupné ke dni 30. 9. 2012 – <http://www.uscourts.gov/Statistics/JudicialBusiness.aspx>).“

právnej tradícií a princípoch. Český právny poriadok bol pôvodne založený na inkvizičnom procese s akuzáčnymi prvkami, a preto DoVT bude predstavovať len ďalšiu možnú formu odklonu, ktoré majú za úlohu súdne konanie zrýchliť a odbremeniť súdy a ďalšie orgány činné v trestnom konaní.

Účelom predmetného inštitútu je teda primárne zrýchlenie trestného konania, jeho zjednodušenie a zefektívnenie, úspora finančných prostriedkov a odbremenenie justície. Spravodlivý súdny proces je okrem iného podmienený aj jeho dĺžkou, pričom čím je dlhší, tým viac dochádza k oslabeniu hodnoty dôkazov, vytráca sa bezprostredný vzťah medzi trestným činom a trestom a účastníci preto čelia väčšej neistote ohľadne samotného výsledku. V dohodovacom konaní je obeť lepšie chránená pred sekundárnou viktimizáciou a obvinený má zas viac možností ako do celého procesu vstúpiť a ovplyvniť jeho výsledok a súčasne doceliť trest, ktorý preňho bude akceptovateľný. Na druhú stranu sa ale obvinený prakticky vzdáva plnohodnotného prejednávania veci. Vyhľadávanie dôkazov v prípravnom konaní je obmedzené, hlavné líčenie sa nekoná, pred súdom neprebíha dokazovanie. Dohoda o vine a treste tak potláča niektoré zo zásad typických pre trestné právo procesné, akými sú napríklad zásada zisťovania skutkového stavu bez dôvodných pochybností a zásady týkajúce sa dokazovania.⁷ Tento inštitút má však dbať aj na prospech obvineného, ktorý nebude neúmerne dlhú dobu vystavený trestnému procesu s neistým výsledkom. Z opačného hľadiska existujú pochybnosti o tom, či sa nejedná o rezignáciu štátu nad vykonávaním spravodlivosti, v dôsledku čoho hrozí nerovné zachádzanie s rôznymi páchatelmi a vytrácanie sociálno-etického aspektu trestania.

Jedná sa o dohodu, ktorá má závisieť na vôli oboch strán, a pri ktorej sú si strany vzájomne rovné. Súd zohráva rolu poistky v tom, že zjednaná DoVT je v súlade so zákonom, je správna a vyjadruje vôľu obvineného. Pokiaľ je teda dohoda prejavom vôle rovných strán, tak sem náleží aj možnosť disponovať s návrhom na jej schválenie. Štátny zástupca má zákonnú možnosť vziať svoj návrh na schválenie dohody späť až do momentu, kedy sa súd odoberie k záverečnej porade, a podľa vyššie spomínaných argumentov by mal mať obvinený rovnakú možnosť. Aj keď dohoda predstavuje razantný zásah do práva obvineného na prístup k súdu, musí byť v súlade s jeho vôľou. K možnosti obvineného vziať návrh na schválenie DoVT späť je v ďalších častiach tejto práce uvedená relevantná judikatúra. Mimo vyššie spomínaných

⁷ DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav. *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, I. díl, (§ 1 až 179h). xxviii, 1383 s. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex.

argumentov v prospech zavedenia inštitútu dohody o vine a treste je nimi tiež autonómia rozhodovania obvineného. Motiváciou obvineného môže byť snaha vyhnúť sa medializácii trestného procesu a prílišného zapojenia verejnosti a vec riešiť tzv. za zavretými dvermi, medzi ním a štátnym zástupcom. Pri schvaľovaní DoVT súdom tento nezodpovedá za výsledok, ale pôsobí ako nestranný a nezávislý orgán kontrolujúci zákonnosť celého procesu.

Argumenty proti zavedeniu sú potom napríklad nebezpečenstvo zbavenia sa zodpovednosti zo strany súdnej moci či možnosť zneužitia orgánmi činnými v trestnom konaní, ktoré by si chceli prácu zjednodušiť. V podstate sa jedná o akýsi výmenný obchod medzi obvineným a štátnym zástupcom, ktorý obvinenému za uznanie viny a urýchlenie práce sľubuje miernejší trest. V tejto súvislosti prichádza do úvahy aj otázka nátlaku na obvineného. Ten môže nadobudnúť pocit, že pri plnohodnotnom súdnom procese dosiahne tvrdšieho trestu, než aký mu štátny zástupca ponúka a zároveň bude musieť niesť náhradu nákladov trestného konania. Ďalšou výhradou je taktiež rozpor so zásadou zákazu obviňovania samého seba (*nemo tenetur se ipsum accusare*).

Takéto obavy sú však utlmené formalizovaným procesom zjednávania a schvaľovania dohody o vine a treste, kedy súd nad celým priebehom vykonáva dohľad a konečnú dohodu sám schvaľuje na verejnom zasadaní a po overení stanoviska obvineného.

Jeden z aspektov, ktoré sú vnímané ako najproblematickejšie, je narušenie zásady zistenia skutkového stavu bez dôvodných pochybností. Dohodu o vine a treste nie je možné uzavrieť len po uznaní viny obvineným, ale ako vyplýva z § 175a odst. 1 TŘ, musia výsledky vyšetrovania dostatočne preukázať záver, že sa skutok stal, a zároveň, že napĺňa znaky trestného činu. Súd má potom možnosť dohodu neschváliť, pokiaľ je nesprávna alebo neprimeraná z hľadiska súladu so zisteným skutkovým stavom alebo z hľadiska druhu a výšky navrhnutého trestu, prípadne ochranného opatrenia, alebo nesprávna z hľadiska rozsahu a spôsobu náhrady škody, či nemajetkovej ujmy alebo vydania bezdôvodného obohatenia alebo v prípade, kedy zistí, že počas uzatvárania dohody došlo k závažnému porušeniu práv obvineného. V týchto prípadoch súd vráti vec uznesením do prípravného konania. Proti tomu je možné potom podať sťažnosť s odkladným účinkom⁸.

S tým súvisí aj uplatňovanie zásady vyhľadávacej, kedy aj napriek okamžitému a úplnému uznaniu viny obvineným alebo návrhu obvineného na dosiahnutie dohody o vine a treste v skrátanom prípravnom konaní, musia orgány činné v trestnom konaní urobiť na

⁸ § 314r odst. 2 TŘ

základe dôkazov záver, že sa skutok stal, je trestným činom a že ho spáchal obvinený. Mimo zhora uvedených zásad sú dotknuté aj ďalšie, ako napríklad zásada bezprostrednosti, či zásada verejnosti, alebo voľného hodnotenia dôkazov, nakoľko súd posudzuje vec len na základe informácií a materiálov založených v spise. Pokiaľ to však považuje za potrebné, môže obvineného podrobiť výsluchu a opatriť ďalšie potrebné vysvetlenia. Konkrétne sa zásadám trestného procesu v kontexte dohody o vine a treste venuje nasledujúca kapitola.

Všetky zhora uvedené argumenty v prospech aj neprospech zavedenia inštitútu dohody o vine a treste sú výsledkom diskusie odbornej verejnosti. V rámci nej potom práca odkazuje na závery prof. Musíla, prof. Novotného, prof. Kratochvíla či prof. Protivinského.

Zaujímavý príspevok s názvom *Limity dohodovacího řízení*, zverejnený v Zborníku príspevkov z medzinárodnej konferencie, priniesla do odbornej diskusie aj Mgr. Pochylá⁹. Jej cieľom bolo poukázať na atribúty inštitútu DoVT, ktoré obsahujú prvky restoratívnej justície alebo sa im naopak vymykajú. Jedným z prvkov restoratívnej justície, ktorým sa zaoberá, je aktívne podieľanie sa páchatel'a na náhrade spôsobenej škody. Z legislatívneho hľadiska je významný postoj obete, resp. poškodeného. Súd rozhoduje o nároku na náhradu škody alebo nemajetkovej ujmy v peniazoch alebo na vydanie bezdôvodného obohatenia v rozsahu uvedenom v DoVT v prípade, že s ním poškodený súhlasí alebo zodpovedá riadne uplatnenému nároku poškodeného¹⁰. Postavenie poškodeného v aktuálnej právnej úprave tak hodnotí v tomto smere pozitívne. S tým súvisí aj povinnosť štátneho zástupcu dbať pri zjednávaní dohody o záujmy poškodeného¹¹. Túto dohodu však medzi sebou uzatvárajú len štátny zástupca a obvinený bez participácie poškodeného. V prípade, že nebude súhlasiť s výškou náhrady škody, nebude to mať na platnosť dohody žiaden vplyv. Dosiahnutie zhody nie je považované za obligatórnu podmienku uzavretia. Je otázne, do akej miery sú potom splnené prvky restoratívnej spravodlivosti, keď fakticky nemusí dôjsť k osobnému urovnaniu konfliktu medzi páchatel'om a poškodeným. Záverom uvádza: „ *Z hľadiska prístupu racionálneho je však nezpochybniteľný prínos existence dohody o vině a trestu v tom smyslu, že se díky ní otevírá možnost sjednat mezi poškozeným a obviněným poprvé v českém právu dohodu o způsobu a výši nahrazení škody (újmy) i v případě zločinů, nejen tedy přečinů, jak tomu bylo v případě*

⁹ Strémy, T. (ed.): *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v aplikačnej praxi*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Trnava: Leges, 2015, 376 s.; Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie vznikol s finančnou podporou Agentúry na podporu výskumu a vývoja v rámci riešenia projektu s názvom „Restoratívna justícia a systém alternatívnych trestov v podmienkach Slovenskej republiky“, projekt číslo APVV-0179-12, zodpovedný riešiteľ projektu doc. JUDr. Tomáš Strémy, PhD.

¹⁰ § 314r odst. 1 TR

¹¹ § 175a odst. 5 TR

odkloní.“ a odporúča podmieniť uzavretie dohody súhlasom poškodeného. Za súčasného stavu racionalizácie a zrýchlenia trestného konania však dochádza v tomto smere k potlačovaniu niektorých základných zásad, a to pre ňu nepredstavuje tú správnu cestu k restoratívnej spravodlivosti. Ako komparáciu Mgr. Pochylá uvádza alternatívne riešenie, ktorým je inštitút narovnania, nakoľko pri jeho schvaľovaní je podľa § 309 a násl. trestného rádu súhlas poškodeného potrebný.

2. Dohoda o vine a treste v českom práve

2.1. Teoretické a systematické zaradenie

2.1.1. Odklony v trestnom konaní

Vo všeobecnej rovine môžeme odklon chápať v širšom aj užšom pojatí. V širšom pojatí ho charakterizujeme ako alternatívny spôsob riešenia trestných vecí, či odchýlku od štandardného trestného procesu, ktorý si kladie za cieľ proces zrýchliť a zefektívniť.¹² Pod túto definíciu môžeme zaradiť aj DoVT, nakoľko sa jedná o odchýlku od štandardného trestného konania. V užšom pojatí potom odklony chápeme ako odchýlku od štandardného spôsobu trestného konania, ktorá nekončí odsudzujúcim rozsudkom, ale iným vyriešením danej veci.¹³ Ak by sme teda vychádzali z tohto pojatia, tak by sme DoVT medzi odklony radiť nemohli, pretože sa schvaľuje práve odsudzujúcim rozsudkom.¹⁴

K tzv. širšiemu pojatiu sa prikláňa napríklad aj Najvyššie štátne zastupiteľstvo, ktoré medzi odklony zahŕňa: podmienené zastavenie trestného stíhania, narovnanie, trestný príkaz, podmienené odloženie podania návrhu na potrestanie, odloženie veci za súčasného schválenia narovnaní, odstúpenie od trestného stíhania a dohodu o vine a treste.¹⁵

Pojem odklonu je veľmi všeobecný a legálnu definíciu tohto pojmu v českom právnom poriadku nenájdeme. Napríklad anglický právnický slovník¹⁶ definuje odklon ako spôsob vyriešenia trestnej veci, ktorý umožňuje obvinenému, ktorý sa po prvý raz dopustil menej závažného trestného činu, vykonať verejne prospešné práce, uhradiť škodu spôsobenú trestným činom a tiež podstúpiť liečbu (závislosti na alkohole, drogách a iné), či poradenstvo. V prípade, že bude obvinený spolupracovať, môžu byť dokonca obvinenia proti nemu stiahnuté.

V českej právnej úprave rozoznávame hneď niekoľko druhov odklonov. Trestný poriadok zakotvuje v ustanoveniach § 307 – 308a podmienené zastavenie trestného konania, § 309 – 314 narovnanie, § 314e – 314g trestný príkaz, § 179g - § 179i podmienené odloženie

¹² ŠÁMAL, Pavel. *Odklon v trestním řízení*. In: HENDRYCH, Dušan. *Právnický slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xxii, 1459 s. ISBN 978-80-7400-059-1.

¹³ ZŮBEK, Jan. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, xvi, str. 36

¹⁴ § 314r odst. 4 TŘ

¹⁵ NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ. *Odklony (alternativní způsoby trestního procesu)* [online]. veřejnazaloba.cz, [cit. 12. novembra 2023]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/vice-o-sz/vse-podstatne-o-trestnim-řízení/odklony/>

¹⁶ HILL, Gerald, HILL, Kathleen. *The People's Law Dictionary* [online]. dictionary.law.com, [cit. 6. augusta 2023]. Dostupné z: <https://dictionary.law.com/Default.aspx?selected=558>

podania návrhu na potrestanie, § 179c odloženie veci za súčasného schválenia narovnaní a v ustanovení § 175a – 175b dohodu o vine a treste. Špecifickým odklonom je potom podľa ustanovenia § 70 ZSVM odstúpenie od trestného stíhania.

2.1.2. Zaradenie dohody o vine a treste medzi odklony v trestnom konaní

Úprava dohody o vine a treste je v TŘ rozdelená na dve časti. Jednak je obsiahnutá v ustanoveniach § 175a a 175b, ktoré sú zaradené do druhej časti TŘ, ktorá pojednáva o prípravnom konaní, konkrétne potom v hlave desiatej o zahájení trestného stíhania, ďalšom postupe v ňom a skrátenom prípravnom konaní. Tu je upravený postup pri zjednávaní dohody o vine a treste a jej obsahové náležitosti. Ďalej je potom úprava zakotvená v ustanoveniach § 314o – 314s, ktoré sú zaradené do časti tretej TŘ, ktorá pojednáva o konaní pred súdom, konkrétne potom v hlave dvadsiatej o zvláštnych spôsoboch konania. Dohoda o vine a treste je tak zo systematického hľadiska radená medzi tzv. zvláštne spôsoby konania, kam patrí aj podmienené zastavenie trestného stíhania, narovnanie, podmienené odloženie návrhu na potrestanie, či trestný príkaz.

Niektoré štáty európskeho právneho priestoru¹⁷ chápu dohodu o vine a treste v ešte širšom pojatí. Radia sem v podstate akúkoľvek formu trestného konania, pri ktorej dochádza ku konsenzu medzi účastníkmi. Znaky tohto konsenzuálneho konania by v prostredí českého právneho poriadku napĺňalo napríklad narovnanie.

Dohodu o vine a treste môžeme považovať za novú formu odklonu v trestnom konaní. Ako už bolo objasnené vyššie, odklonom v širšom pojatí chápeme¹⁸ odchýlenie sa od štandardného priebehu trestného konania, ktoré ho má za cieľ zrýchliť a zefektívniť. Keď vezmeme do úvahy túto ustálenú definíciu a tiež aj systematické zaradenie v právnej úprave, môžeme DoVT skutočne radiť medzi formy odklonu. Časť odbornej verejnosti sa kloní práve k tomuto názoru, avšak niektorí iní autori poukazujú na to, že podstatným prvkom všetkých odklonov je zastavenie trestného stíhania, ku ktorému však pri schválení DoVT nedochádza.¹⁹ Táto je navyše ukončená vydaním odsudzujúceho rozsudku, čo je pre mnohých opäť dôvod,

¹⁷ Napr. Taliansko, či Španielsko

¹⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Odklon v trestním řízení*. In: HENDRYCH, Dušan. *Právníký slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xxii, 1459 s. ISBN 978-80-7400-059-1.

¹⁹ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu: a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 43

prečo dohodu medzi odklony neradiť.²⁰ Účelom odklonov má byť taktiež dosiahnutie resocializačného a výchovného účinku na páchatel'a, a to bez vydania rozhodnutia o vine a treste. Ani tento znak odklonov DoVT nenapĺňa.

Podľa môjho názoru je vhodné DoVT radiť medzi odklony trestného konania, pretože predstavuje zrýchlenie a zefektívnenie trestného konania, a tento záver podporuje aj práve vyššie zmienené systematické zaradenie a úmysel zákonodarcu.

2.1.3. Základné zásady trestného procesu

Nakoľko je dohoda o vine a treste prevzatá z angloamerického právneho systému, ktorý spočíva na iných princípoch a právnych tradíciách, je potrebné ju interpretovať aj v kontexte základných zásad trestného procesu. S niektorými z nich môže byť v rozpore, keďže sa vo svojej podstate jedná o cudzí právny inštitút. Samozrejme môžeme argumentovať tým, že úprava DoVT je vo vzťahu k obecným ustanoveniam trestného poriadku *lex specialis*, avšak základné zásady by mali prestupovať celým zákonom, nakoľko majú mimo iné významnú interpretačnú funkciu.

Zásada oficiality je upravená v ustanovení § 2 odst. 4 veta prvá TŘ. Jej podstatou je, že orgány činné v trestnom konaní postupujú z úradnej povinnosti, pokiaľ trestný poriadok nestanoví inak. Táto formulácia teda už zo zákona predpokladá odchýlky, medzi ktoré patrí práve aj DoVT. Tá totiž predstavuje akýsi koncept zmluvných strán, ktoré jednájú medzi sebou.²¹ Vo svojej podstate všetky formy odklonu obsahujú prvok súhlasu, resp. konsenzu obvineného a priestor pre úvahu orgánov činných v trestnom konaní ohľadne vhodnosti aplikácie danej formy odklonu.

Zásada materiálnej pravdy je upravená v ustanovení § 2 odst. 5 TŘ. Podľa nej postupujú orgány činné v trestnom konaní tak, aby bol zistený skutkový stav veci, o ktorom nie sú dôvodné pochybnosti. V kontexte tejto zásady, úprava DoVT predpokladá, že výsledky vyšetrovania dostatočne preukážu záver, že sa skutok stal, a že tento skutok je trestným činom, a že ho spáchal obvinený.²² Jedným z prejavov obmedzeného využitia zásady materiálnej

²⁰ MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007. xlix, str. 832.

²¹ JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky souvisící. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 10, s. 19.

²² § 175a odst. 1 TŘ

pravdy je aj možnosť súdu DoVT neschváliť, pokiaľ ju považuje za nesprávnu alebo neprimeranú aj z hľadiska súladu so zisteným skutkovým stavom²³.

Zásadu vyhľadávaciu považujeme za premietnutie zásady oficiality do oblasti dokazovania v trestnom konaní. Jej obsahom je povinnosť orgánov činných v trestnom konaní vyhľadávať, opatrovať a vykonávať dôkazy tak, aby na ich základe mohlo dôjsť k naplneniu zásady materiálnej pravdy. Kvôli konsenzuálnej povahe DoVT je však vyhľadávacia zásada značne oslabená. Zákonodarca sa tento rozpor snaží zmierniť, a to napríklad podmienkou prehlásenia obvineného, že spáchal skutok, pre ktorý je stíhaný (za predpokladu, že na základe dovtedy opatrených dôkazov a ďalších výsledkov prípravného konania, nie sú dôvodné pochybnosti o pravdivosti jeho prehlásenia)²⁴, alebo možnosťou súdu dohodu neschváliť v prípade, že je nesprávna alebo neprimeraná.²⁵ Súd sa pri schvaľovaní DoVT nachádza v situácii, kedy rozhoduje bez toho, aby vykonal dokazovanie, a teda uplatnil zásadu vyhľadávaciu.

S tým súvisí aj zásada voľného hodnotenia dôkazov, kedy súd zásadne dokazovanie nevykonáva. Za najdôležitejšie považuje práve už vyššie spomínané prehlásenie obvineného, pričom kontroluje, že obvinený tak učinil slobodne a bez nátlaku. Predseda senátu ďalej len preskúma spis. Súd hodnotí len tie dôkazy, na ktorých sa štátny zástupca a obvinený zhodli. Tí totiž súdu predkladajú určitý skutkový stav, na ktorom sa zhodli, a ktorý podporujú predložené dôkazy. Tento postup sa tak nedá považovať za plnohodnotné voľné hodnotenie všetkých dôkazov.²⁶

Záverom je potrebné venovať sa aj zásade primeranosti trestu, ktorá je hmotne-právnou zásadou ukladania trestov. Kritéria, ktorými sa súd pri stanovení trestu riadi sú čisto hmotne-právne (závažnosť činu, osoba a pomery páchatel'a, možnosti jeho nápravy atď.), čo znamená, že procesný spôsob vyriešenia danej trestnej veci by na určenie trestu nemal mať vplyv. Pri schválení DoVT sa však dá predpokladať odchýlka. Je potreba zdôrazniť, že miernejší trest pre páchatel'a je podstatou DoVT z pohľadu obvineného, ktorý je tak k uzavretiu lepšie motivovaný. Z hľadiska spravodlivého a primeraného trestania je tak DoVT v rozpore s touto zásadou. Je potrebné to vnímať ako kompenzáciu za zrýchlenie celého trestného konania. Zákonodarca v tomto kontexte uložil povinnosť súdu dohodu neschváliť v prípade, že je

²³ § 314r odst. 2 TŘ

²⁴ § 175a odst. 3 TŘ

²⁵ § 314r odst. 2 TŘ

²⁶ JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky souvisící. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 10, s. 19

nesprávna či neprimeraná (§ 314r odst. 2 TŘ), avšak pre posúdenie týchto skutočností nestanovil žiadne jasne dané pravidlá.²⁷

2.1.4. Prvky dohody o vine a treste

Podstatou dohody o vine a treste je, ako už bolo zmienené vyššie, konsenzus strán na obsahu DoVT, ktorá je následne schvaľovaná súdom. Z toho vyplýva, že podstatnými pojmovými znakmi dohody o vine a treste sú jej subjekty a obsah.

Zjednanie dohody o vine a treste je fakultatívne a je na štátnom zástupcovi, či túto možnosť využije alebo nie.²⁸ Na začiatku celého konania tak hrá dôležitú úlohu hlavne štátny zástupca a obvinený. Prítomnosť obvineného počas vyjednávacieho procesu sa zaisťuje predvolaním. Keďže sa jedná o zaisťovací úkon, musí sa obvinený na jednanie dostaviť. V opačnom prípade, a bez dostatočného ospravedlnenia, je možné pristúpiť k uloženiu poriadkovej pokuty. Toto je ale proti zmyslu celého inštitútu DoVT, nakoľko je založená na vôli a dobrovoľnosti obvineného, a preto vynucovať jeho prítomnosť na jednaní len preto, aby následne prehlásil, že o uzavretie dohody nemá záujem, nemá význam.²⁹

Novela trestného poriadku účinná od 1. 10. 2020 zaviedla, že v prípadoch, kedy sa nejedná o nutnú obhajobu, potom rieši štátny zástupca dohodu priamo s obvineným, pokiaľ obvinený nezmocní k obhajobe obhajcu.³⁰ Povinné zastúpenie tak už v tejto veci nepretrváva.

Potom, čo štátny zástupca a obvinený spolu zjednajú znenie samotnej DoVT, vstupuje do celého procesu súd. Ten má oproti štandardnému trestnému konaniu o niečo pasívnejšiu úlohu. Môže predloženú dohodu buď schváliť, neschváliť, prípadne vrátiť do prípravného konania, avšak nemá možnosť zasahovať do jej obsahu.

Špecifické postavenie má aj poškodený. Jeho prítomnosť nie je podľa ustanovenia § 175a odst. 5 TŘ nevyhnutná. V prípade, že je prítomný, vyjadří sa predovšetkým k rozsahu

²⁷ Institut pro kriminologii a sociální prevenci. *Dohoda o vině a trestu: hodnocení z pohledu základních zásad trestního práva* [online]. Dostupné z: http://www.ok.cz/iksp/docs/aidp_131024s.pdf.

²⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, advokátní tarif*. 6. aktualizované vydání podle stavu k 1.2.2016. Praha: Leges, 2016. str.883

²⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, II, § 157-314s. xii, str. 2279

³⁰ KOCINA, Jan. Velká novela trestních předpisů: Aktuální otázky dohody o vině a trestu. *Advokátní deník* [online databáza], 2020 [cit. 1. novembra 2023]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/12/12/velka-novela-trestnich-predpisu-aktualni-otazky-dohody-o-vine-a-trestu/>.

a spôsobu náhrady škody alebo nemajetkovej ujmy alebo vydaniu bezdôvodného obohatenia. V prípade, že o jednaní bol vyrozumený a napriek tomu sa k nemu nedostavil, alebo svoje nároky už uplatnil, či prehlásil, že ich uplatňovať nebude, je možné o schválení DoVT rozhodnúť bez jeho prítomnosti. A nakoniec v prípade, že nároky uplatnil, avšak nie je prítomný, môže sa štátny zástupca za poškodeného dohodnúť s obvineným o rozsahu a spôsobe náhrady škody alebo nemajetkovej ujmy, či vydaniu bezdôvodného obohatenia, a to až do výšky uplatneného nároku. Dohoda o rozsahu a spôsobe náhrady škody však nie je obligatórnou obsahovou náležitosťou DoVT. Poškodený môže následne uplatniť svoje nároky mimo konania o schvaľovaní DoVT.

Subjektami dohody o vine a treste teda sú štátny zástupca, obvinený, súd a fakultatívne tiež obhajca obvineného a poškodený.

Dohoda o vine a treste musí mať písomnú formu. Aj keď túto podmienku neuvádza priamo zákon, vyplýva to z ostatných požiadaviek na obsah.³¹ Obsahové náležitosti sú ďalej vymedzené v ustanovení § 175a odst. 6 TŘ. Tie môžeme rozdeliť na obligatórne – uvedené pod písmenami a) až f) a i) a fakultatívne – uvedené pod písmenami g) a h).

Medzi obligatórne náležitosti teda patrí označenie strán DoVT, prípadne poškodeného, a to za predpokladu, že bol pri zjednávaní dohody prítomný a súhlasí s rozsahom a spôsobom vysporiadania svojho nároku. Poškodený stranou dohody byť môže, ale aj nemusí, rešpektuje sa pritom autonómia jeho vôle, rovnako ako skutočnosť, že v závere nemusí s obsahom dohody súhlasiť.

Ďalšími povinnými obsahovými náležitosťami sú podpisy strán, dátum a miesto spísania dohody. Taktiež musí obsahovať popis skutku, pre ktorý je obvinený stíhaný spolu s uvedením miesta, času a spôsobu jeho spáchania, a to tak, aby nemohol byť zameniteľný s iným skutkom.

Ďalej musí dohoda obsahovať prehlásenie obvineného o tom, že skutok, pre ktorý je stíhaný a ktorý je zároveň predmetom danej dohody, spáchal. Prehlásenie obvineného o tom, že daný skutok spáchal nie je možné chápať ako priznanie v zmysle ustanovenia § 307 odst. 1 písm. a) TŘ. Takéto priznanie musí byť obsiahnuté vo výpovedi obvineného podľa ustanovenia § 91 a násl. TŘ a musí sa týkať podstatných skutkových okolností, ktoré sa vzťahujú

³¹ DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav. *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, I. díl, (§ 1 až 179h). xxviii, 1383 s. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex.

k zákonným znakom skutkovej podstaty trestného činu vrátane zavinenia. Rozdiel medzi týmito dvoma inštitútmi spočíva hlavne v tom, že v prípade prehlásenia viny sa obvinený priznáva len k tomu, že daný skutok spáchal, zatiaľ čo pri priznaní prijíma aj jeho právnu kvalifikáciu a dôsledky z toho vyplývajúce. Prehlásenie má teda svoj význam len čo do procesu zjednávania a schvaľovania DoVT, avšak v prípadnom ďalšom konaní k nemu na základe ustanovenia § 314s TR nie je možné prihliadať ako k dôkazu. Tento záver vyplýva z interpretácie obdobného inštitútu, a to narovnania.³² Zmyslom a účelom takejto právnej úpravy je ochrana obvineného pre prípad, že by k uzavretiu a schváleniu dohody o vine a treste nakoniec neprišlo a on by tak bol v nevýhodnom postavení. Obvinený má možnosť učiniť prehlásenie len o niektorých skutkoch, ostatné potom nesmú byť v dohode obsiahnuté. Za takejto situácie je však na pováženie, či vôbec bude štátny zástupca chcieť DoVT uzavrieť.³³ V súvislosti s prehlásením obvineného je ešte dôležité zmieniť, že toto musí byť podporené aj výsledkami vyšetrovania, ktoré dostatočne preukazujú záver, že sa skutok, ktorý je trestným činom, stal, a že ho spáchal obvinený. Postačí taká miera dokazovania, aká by bola potrebná pre podanie obžaloby.³⁴

Ďalším podstatným prvkom DoVT je označenie trestného činu, ktorý bol daným skutkom spáchaný, a to jeho zákonným pomenovaním, uvedením príslušného ustanovenia zákona a všetkých zákonných znakov vrátane tých, ktoré odôvodňujú určitú trestnú sadzbu. Právna kvalifikácia pritom nie je predmetom vyjednávania medzi stranami.³⁵

Dohodnutý druh trestu, jeho výmera a spôsob výkonu, vrátane dĺžky skúšobnej doby, prípadne upustenie od potrestania, a rozsah primeraných obmedzení a povinností, sú podstatou samotného inštitútu DoVT. Nakoľko musí byť dohodnutý trest v súlade s trestným zákonníkom, štátny zástupca pri jeho dohodovaní zohľadňuje všetky kritéria obsiahnuté v ustanovení § 39 TZ, ako napríklad povaha a závažnosť spáchaného činu, rodinné a majetkové, či iné pomery páchatel'a, jeho dovtedajší spôsob života alebo správanie po čine.

³² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 7.*, doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, II, § 157-314s. xii, str. 3530

³³ Taktiež

³⁴ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu: a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, s. 24-25

³⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 7.*, doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, II, § 157-314s. xii, str. 3530

Rovnaké kritéria pri svojom rozhodovaní berie do úvahy aj súd.³⁶ Súčasne sa prihliadne aj k tomu, či obvinený trestným činom získal alebo sa snažil získať majetkový prospech.

Fakultatívne náležitosti, resp. tie, ktoré sú v DoVT zahrnuté v prípade, že boli dohodnuté, sú rozsah a spôsob náhrady škody alebo nemajetkovej ujmy alebo vydanie bezdôvodného obohatenia, a prípadne ochranné opatrenie ak prichádza do úvahy.

2.2. Zákonné podmienky a predpoklady zjednania dohody o vine a treste

Zákonné podmienky dohody o vine a treste vyplývajú z ustanovenia § 175a TŘ. Sú nimi zistenie skutkového stavu do takej miery, že dostatočne preukazuje, že spáchaný skutok sa stal, je trestným činom a že ho spáchal obvinený a ďalej prehlásenie obvineného o tom, že spáchal skutok pre ktorý je stíhaný, pričom o pravdivosti jeho tvrdení nie sú dôvodné pochybnosti. Zároveň sa dbá aj na záujmy poškodeného, ktorý musí byť o jednaní o dohode vyzumený a poučený o tom, že môže najneskôr pri prvom jednaní o DoVT uplatniť svoj nárok na náhradu škody, nemajetkovej ujmy alebo vydanie bezdôvodného obohatenia.

Právny poriadok zároveň stanovuje aj negatívne podmienky, a to situácie alebo trestné činy, kedy dohoda o vine a treste zjednaná byť nemôže. Takýmto prípadom je konanie proti utečencovi, ktorý sa z čisto logických dôvodov nezúčastňuje dohodovacích jednaní. Rovnako nemôže byť dohoda zjednaná vo veciach mladistvého, ktorý nedovršil veku 18 rokov, toto je vylúčené ustanovením § 63 odst. 1 ZSVM.

Novelou trestných predpisov účinnej od 1. 10. 2020 (zákonom č. 333/2020 Sb., ktorým sa menil aj trestný poriadok) došlo k rozšíreniu možnosti aplikácie DoVT aj na konania o zvlášť závažných zločinoch. Pôvodná právna úprava túto možnosť výslovne vylučovala. V súčasnosti je tak možné zjednať dohodu o vine a treste aj napríklad v prípade vraždy, či lúpeže.

Ďalšiu významnú zmenu, ktorú priniesla vyššie zmienená novela, je zrušenie nutnej obhajoby. Pôvodne bola nutná obhajoba zavedená pre ochranu obvineného, aby bolo zaistené, že bol o svojich právach poučený a sú mu jasné všetky dôsledky, ktoré preňho z uzavretia

³⁶ ŠČERBA, Filip. *Činnost státního zástupce v řízení o dohodě o vině a trestu*. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu: a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, str. 31

DoVT vyplývajú. Dôvodová správa³⁷ však uvádza tri argumenty, prečo nie je nutná obhajoba nevyhnutná. Po prvé, pre iniciovanie dohody zo strany obvineného sa nevyžaduje žiaden kvalifikovaný návrh. Za druhé, pokiaľ nie je nutná obhajoba potrebná pre vydanie trestného príkazu, kde je na obvinenom, či podá odpor alebo nie, tak by nemala byť potrebná ani pre DoVT. A za tretie, dohoda uzavretá medzi obvineným a štátnym zástupcom musí byť v závere schválená súdom, ktorý garantuje jej zákonnosť, správnosť a primeranosť. V rámci verejného zasadania dokonca súd vyzve obvineného k vyjadreniu sa k DoVT a zisťuje, či obsahu DoVT a jej následkom rozumie, a či jeho prehlásenie bolo učené dobrovoľne a bez nátlaku, a či bol o svojich právach poučený. Zmena zavedená novelou sa však netýka ostatných dôvodov nutnej obhajoby, ktoré sa použijú aj na prípad dohody o vine a treste.

Právny nárok obvineného na zjednanie dohody o vine a treste neexistuje. Jedná sa o výlučné právo štátneho zástupcu, ktorý okrem iného zvažuje aj vhodnosť takéhoto postupu. Štátny zástupca je okrem zákona viazaný aj pokynom obecnej povahy č. 9/2019, o postupe štátnych zástupcov v trestnom konaní³⁸, podľa ktorého musí vziať do úvahy hlavne povahu a závažnosť trestného činu, záujem na rýchlom a primeranom skončení veci, pravdepodobný trest pre obvineného, záujmy poškodeného, pravdepodobný vplyv konania pred súdom na svedkov a náklady konania pred súdom.

K dohodovaciemu jednaniu teda môže dôjsť buď ex officio, teda bez návrhu, čo vyplýva z ustanovenia § 175a odst. 1 TŘ, kde je obsiahnuté, že štátny zástupca má možnosť dohodovacie jednania zahájiť, alebo na návrh obvineného. Takýto návrh musí obsahovať všeobecné náležitosti podania podľa ustanovenia § 59 TŘ. Štátny zástupca však ani po obdržaní takéhoto návrhu nemá povinnosť jednanie zahájiť. Pokiaľ návrh obvineného nebude považovať za dôvodný, vyrozumie ho o svojom stanovisku, proti ktorému nie je prípustný žiadny opravný prostriedok. Návrh je však možné podať aj opätovne. Do úvahy prichádza otázka, či by v takomto prípade nemal štátny zástupca o návrhu obvineného rozhodovať uznesením, a to na základe zákonných kritérií tak, aby bolo rozhodnutie preskúmateľné, a aby bolo možné proti nemu podať opravný prostriedok.³⁹ Takýto prístup by však popieral zmysel a účel samotného inštitútu, ktorým je zrýchlenie a zefektívnenie celého trestného konania.⁴⁰

³⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

³⁸ Pokyn obecné povahy NSZ č. 9/2019 Sb., o postupu státních zástupců v trestním řízení

³⁹ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Dohoda o vině a trestu z pohledu obhajoby*. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu: a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, str. 33

⁴⁰ Taktiež

Tretím subjektom, ktorý môže dohodovacie jednanie iniciovať je súd, a to na základe ustanovení § 186 písm. g), 187 odst. 4 a § 314c odst. 1 písm. d) TŘ. Súd môže stranám stanoviť lehotu k podaniu návrhu na schválenie DoVT, avšak nemôže ich k takému jednaniu nútiť.⁴¹ Rozširujúcim výkladom môžeme takisto prísť k záveru, že návrh na jednanie o dohode môže podať aj policajný orgán.⁴²

2.3. Proces zjednávania dohody o vine a treste

2.3.1. Kedy je možné uzavrieť dohodu o vine a treste

K zjednaniu dohody o vine a treste nemusí dochádzať len v prípravnom konaní, čo je pre tento inštitút typické, ale štátny zástupca môže s obvineným, resp. s podozrivým v tejto veci jednať a dohodu uzavrieť tiež v rámci skráteného prípravného konania, a to na základe ustanovenia § 179b odst. 5 TŘ. Na podmienky a postup pri jej zjednávaní sa potom obdobne použije ustanovenie § 175a TŘ. Pre skrátené prípravné konanie avšak TŘ určuje krátke lehoty, ktoré nemusia pre zjednanie a uzavretie dohody postačovať. Štátny zástupca má preto, s prihliadnutím k okolnostiam konkrétneho prípadu, možnosť lehotu, v ktorej je nutné skrátené prípravné konanie skončiť, predĺžiť, a to až o 30 dní (§ 179f odst. 2 písm. a) TŘ).⁴³

DoVT môže byť ďalej uzavretá aj po podaní návrhu na potrestanie alebo obžaloby. Pokiaľ je tento postup vzhľadom k okolnostiam konkrétneho prípadu vhodný, a to hlavne za situácie, kedy navrhne zjednanie dohody štátny zástupca alebo obvinený, nariadi predseda senátu predbežné prejednanie obžaloby podľa ustanovenia § 186 písm. g) TŘ. Súd v rámci predbežného prejednania obžaloby potom zisťuje stanovisko obvineného aj štátneho zástupcu, a pokiaľ títo vyjadria svoj záujem jednať v danej veci o DoVT, súd určí štátnemu zástupcovi primeranú lehotu k podaniu návrhu na jej schválenie. Podľa § 314c TŘ môže túto lehotu poskytnúť štátnemu zástupcovi aj samosudca, a to na základe výsledkov preskúmania z hľadísk uvedených v ustanoveniach § 314o a § 314p odst. 1 TŘ. V prípade, že štátny zástupca

⁴¹ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu: a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, str. 9-10.

⁴² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, II, § 157-314s. xii, str. 2269.

⁴³ DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav. *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, I. díl, (§ 1 až 179h). xxviii, 1383 s. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex.

tento návrh nepodá, môže súd rozhodnúť niektorým zo spôsobov uvedených v ustanovení § 188 TŘ alebo nariadi hlavné konanie.⁴⁴

Už vyššie zmienená novela TŘ účinná od 01. 10. 2020 vložila do TŘ taktiež aj nové ustanovenia §§ 206a – 206d, ktoré prinášajú možnosť zjednať dohodu o vine a treste aj po nariadení hlavného konania, a to dokonca aj za jeho priebehu. Znenie ustanovenia § 206b odst. 1 TŘ hovorí, že: *„Má-li předseda senátu vzhledem k okolnostem případu za to, že by bylo vhodné sjednání dohody o vině a trestu, poučí obžalovaného o možnosti takového postupu a o důsledcích s tím spojených. Poté zjistí stanovisko obžalovaného, státního zástupce a poškozeného, je-li přítomen, k takovému postupu. Vyjádří-li se státní zástupce a obžalovaný, že mají zájem jednat o dohodě o vině a trestu, předseda senátu hlavní líčení na nezbytnou dobu přeruší za účelem jejího sjednání mimo hlavní líčení; je-li to s ohledem na okolnosti zapotřebí, hlavní líčení odročí. Návrh na sjednání dohody o vině a trestu může podat i státní zástupce nebo obžalovaný, předseda senátu není povinen takovému návrhu vyhovět.“* Tieto vyššie zmienené nové ustanovenia TŘ prinášajú možnosť predsedu senátu dať podnet k zjednaniu DoVT.

Mgr. Bc. David Texl, LL.M. vo svojom článku *„Dohoda o vině a trestu uzavřená v hlavním líčení – Qui bono?“* poukazuje na zaujímavý a pre prax podľa jeho slov problematický bod, a to síce, že v priebehu hlavného konania môže štátny zástupca aj obvinený podať návrh na uzavretie DoVT, pričom ale zákon neobmedzuje časový okamžik, kedy sa tak môže stať, čo je podľa jeho názoru pochybením. Je totiž možné predstaviť si situáciu, kedy bude obvinený motivovaný uzavrieť DoVT len pod ťarchou dôkazov, ktoré už boli pred súdom predvedené, a bude mať teda len jediný cieľ, ktorým je zmiernenie trestu. Autor článku ale zároveň pripúšťa, že štátny zástupca ani súd nemusia takýto návrh obvineného brať do úvahy.⁴⁵ Osobne sa prikláňam k názoru, že v tomto smere môže úprava obsahovať nedostatky, ktoré sú avšak, ako autor správne poznamenal, vyvážené možnosťou štátneho zástupcu a súdu návrh obvineného nereflektovať.

Ďalším problematickým aspektom, na ktorý vo svojom článku autor upozorňuje, je skutočnosť, že pokiaľ štátny zástupca a obvinený vyjadria záujem na jednaní o DoVT po zahájenom hlavnom konaní, predseda senátu toto hlavné konanie podľa ustanovenia § 206b

⁴⁴ Taktiež

⁴⁵ TEXL, David. Dohoda o vině a trestu uzavřená v hlavním líčení – Qui bono? [online]. pravni prostor.cz, 26. mája 2021 [cit. 8. septembra 2023]. Dostupné z: <https://www.pravni-prostor.cz/clanky/trestni-pravo/dohoda-o-vine-trestu-uzavrena-v-hlavnim-liceni-qui-bono>.

odst. 1 TŘ na nevyhnutný čas preruší, prípadne ho môže odročiť. Pokiaľ teda dôjde k prerušeniu hlavného konania, musí byť z praktického hľadiska vyriešené, kde bude štátny zástupca, obvinený, a prípadne jeho obhajca, o DoVT jednat', nakoľko sa tohto jednania nemôže zúčastniť súd. Z tohto dôvodu musí byť zaistená miestnosť, kde k jednaniu môže dôjsť. Autor v článku uvádza dva varianty vyplývajúce z praxe. V prvom prípade môže sudca (prípadne senát) opustiť pojednávaciu sálu a túto prenechať štátnemu zástupcovi a obvinenému k diskusii. Druhým variantom je potom opačná možnosť, kedy pojednávaciu sálu naopak opustia štátny zástupca a obvinený a k zjednávaniu DoVT dochádza na chodbe v budove súdu, prípadne v jeho iných priestoroch. Pri tomto praktickom nedostatku právnej úpravy sa opäť prikláňam na stranu autora článku. Ideálnym riešením situácie by bolo, ak by v budovách súdu existovali vyčlenené miestnosti na podobné prípady, akým je jednanie o DoVT, avšak takýto koncept je logisticky náročný. Autor tak pokladá za najideálnejšie jednat' o DoVT už v prípravnom konaní, kde sa jedná o skutkovo jednoduchšie prípady, pri ktorých nie je nutné rozsiahle dokazovanie. Hlavné konanie by tak nebolo zbytočne predlžované v prípade, kedy by v jeho priebehu k schváleniu DoVT ani nedošlo a nebola by ani ohrozená zásada bezprostrednosti, pokiaľ by už bolo dokazovanie v hlavnom konaní započaté a k prerušeniu by malo dôjsť až následne.⁴⁶

Pokiaľ sa štátny zástupca a obvinený dohodnú na uzavretí DoVT, pokračuje sa v hlavnom konaní tak, že štátny zástupca prednesie znenie DoVT a navrhne súdu jej schválenie. Pokiaľ však k uzavretiu DoVT nedôjde, alebo súd predloženú DoVT neschváli, pokračuje sa v hlavnom konaní na základe pôvodnej obžaloby.⁴⁷

2.3.2. Čas a miesto jednania o uzavretí dohody o vine a treste

K jednaniu o dohode o vine a treste predvolá obvineného štátny zástupca, pričom o čase a mieste jednania vyrozumie obhajcu obvineného a poškodeného, ktorý výslovne neprehlásil, že sa svojich procesných práv, ktoré mu zákon ako poškodenému priznáva⁴⁸. Trestné predpisy

⁴⁶ TEXTL, David. Dohoda o vine a trestu uzavřená v hlavním líčení – Qui bono? [online]. [pravniprostor.cz](https://www.pravniprostor.cz), 26. mája 2021 [cit. 8. septembra 2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/dohoda-o-vine-trestu-uzavrena-v-hlavnim-liceni-qui-bono>.

⁴⁷ KOCINA, Jan. Velká novela trestních předpisů: Aktuální otázky dohody o vine a trestu. *Advokátní deník* [online databáza], 2020 [cit. 1. novembra 2023]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/12/12/velka-novela-trestnich-predpisu-aktualni-otazky-dohody-o-vine-a-trestu/>.

⁴⁸ § 175a odst. 2 TŘ

ale už nestanovujú žiadne lehoty pre jednanie o dohode o vine a treste. Napriek tomu ale platí, že štátny zástupca by mal dodržiavať zásadu rýchlosti trestného konania a podporiť samotný účel tohto inštitútu, ktorým šetrenie času a prostriedkov orgánov činných v trestnom konaní bez pochyb je. Obvinený naopak nemá povinnosť prispievať k zrýchleniu a zlacneniu trestného konania. Tento názor prezentuje taktiež aj JUDr. Tomáš Sokol vo svojom článku „*Dohoda o vině a trestu jako kvadratura kruhu*“⁴⁹.

Miesto dohodovacieho jednania nie je taktiež zákonom nijak stanovené, a preto záleží na konkrétnych okolnostiach daného prípadu. Z praxe si potom môžeme predstaviť, že miestom jednania o dohode o vine a treste bude napríklad kancelárie, prípadne zasadacia miestnosť štátneho zástupcu, priestory policajného orgánu, väznica alebo priestory v budove súdu.

2.3.3. Návrh na schválenie dohody o vine a treste

Návrh na schválenie DoVT musí odzrkadľovať to, na čom sa v predchádzajúcom jednaní štátny zástupca s obvineným zhodli. Návrh by tak nemal presahovať rozsah samotnej dohody, tzn. nemôže ísť napríklad o väčší počet skutkov alebo vyššiu náhradu škody. Ku konkrétnym obsahovým náležitostiam zákon uvádza len to, že v prípade, že nedošlo k dohode o náhrade škody alebo nemajetkovej ujmy alebo k dohode o vydaní bezdôvodného obohatenia, štátny zástupca na túto skutočnosť súd v návrhu upozorní.⁵⁰ O iných obsahových náležitostiach už zákon nehovorí.

Z tohto dôvodu podporne použijeme ustanovenie § 177 TŘ o náležitostiach obžaloby, prípadne ustanovenie § 179d odst. 1 TŘ, pokiaľ bolo vo veci konané skrátené prípravné konanie, avšak vždy s prihliadnutím k zvláštnostiam návrhu na schválenie DoVT.⁵¹

Pri analogickej aplikácii § 177 TŘ je do návrhu na schválenie dohody o vine a treste potrebné uviesť meno a priezvisko obvineného, dátum a miesto jeho narodenia, zamestnanie, bydlisko, štátnu príslušnosť a prípadne ďalšie údaje, ktoré budú viesť k nezameniteľnosti jeho osoby. Ďalej je nutné uviesť dátum a čas, kedy došlo k uzavretiu DoVT a tiež aj kto túto dohodu uzavrel (štátny zástupca, obvinený, prípadne poškodený). Následne je potrebný presný popis

⁴⁹ SOKOL, Tomáš. Dohoda o vině a trestu jako kvadratura kruhu. *Bulletin advokacie*, 2023, č. 5, str. 15.

⁵⁰ § 175b odst. 1 TŘ

⁵¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, II, § 157-314s. xii, str. 2293-2294

skutku, o ktorom dohoda pojednáva, označenie trestného činu a odôvodnenie trestu spolu s jeho výmerou a spôsobom výkonu.⁵²

Návrh na schválenie DoVT by mal taktiež, rovnako ako aj obžaloba, obsahovať odôvodnenie. Štátny zástupca by mal v tomto odôvodnení zhrnúť splnenie podmienok pre uzavretie DoVT a podstatných náležitostí, rovnako ako aj vlastné stanovisko spolu so stanoviskom obvineného, prípadne poškodeného, a procesný postup, ktorý uzavretiu DoVT predchádzal. Odôvodnenie návrhu na schválenie DoVT by teda malo vo svojej podstate odzrkadľovať ustanovenie § 175a odst. 1, 3 TŘ, teda malo by prezentovať výsledky vyšetrovania, ktoré preukazujú záver, že sa skutok stal, je trestným činom a spáchal ho obvinený a zároveň aj deklarovať absenciu akýchkoľvek dôvodných pochybností o pravdivosti prehlásenia obvineného, že tento skutok spáchal. Ďalej je nutné nezabudnúť ani na odôvodnenie právnej kvalifikácie trestného činu a tiež aj na odôvodnenie druhu, výmery a spôsobu výkonu zvoleného trestu. Vo svojom závere potom návrh na schválenie DoVT obsahuje petit, ktorý by mal príslušnému súdu navrhovať schválenie tejto dohody a vydanie odsudzujúceho rozsudku, ktorý obsahuje výrok o vine a výrok o treste, prípadne výrok o náhrade škody alebo nemajetkovej ujmy v peniazoch alebo o vydaní bezdôvodného obohatenia.⁵³

2.4. Konanie o schválení dohody o vine a treste pred súdom

Konanie o schválení DoVT pred súdom je upravené ustanoveniami § 314o - § 314s TŘ, pričom tieto nadväzujú na ustanovenia § 175a a § 175b TŘ upravujúce proces zjednávania DoVT medzi obvineným a štátnym zástupcom, za prípadnej účasti poškodeného, ktorý končí tak, že štátny zástupca podá súdu návrh na schválenie DoVT. Pokiaľ teda došlo ku konsenzu medzi obvineným a štátnym zástupcom, prechádza celá vec do ďalšej fázy konania pred súd.

⁵² § 177 TŘ

⁵³ DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav. *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, I. díl, (§ 1 až 179h). xxviii, 1383 s. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. k § 175b

2.4.1. Preskúmanie návrhu na schválenie dohody o vine a treste

Po doručení návrhu na schválenie DoVT súdu ho rozvrhom práce určený predseda senátu preskúmava, a to podľa jeho obsahu a obsahu spisu. Predseda súdu ho teda preskúmava z podobných hľadísk, ako preskúmava obžalobu, avšak s ohľadom na špecifiká inštitútu DoVT, ktorým je napríklad zistenie, či nedošlo v priebehu prípravného konania k závažným procesným vadám, pre ktoré by konanie pred súdom nemohlo pokračovať, či nedošlo k porušeniu práv obvineného alebo či je predkladaná dohoda primeraná k zistenému skutkovému stavu.⁵⁴ Predseda senátu má vo svojej podstate tri možnosti na ďalší postup:

- nariadi verejné zasadanie k rozhodnutiu o návrhu na schválenie DoVT⁵⁵,
- rozhodne o odmietnutí návrhu na schválenie DoVT⁵⁶,
- nariadi predbežné prejednanie návrhu na schválenie DoVT⁵⁷.

Právna úprava v tomto smere neobsahuje žiadnu úpravu lehôt pre preskúmanie návrhu na schválenie DoVT, ani pre nariadenie verejného zasadania, predbežného prejednania alebo pre odmietnutie návrhu. Stále je však nutné dbať zásady rýchlosti trestného konania⁵⁸. Analogicky je však možné použiť ustanovenia týkajúce sa obžaloby⁵⁹. Podľa ustanovenia § 181 odst. 3 musí okresný súd v lehote 3 týždňov a krajský súd v lehote 3 mesiacov od podania obžaloby nariadiť vo veci hlavné konanie, predbežné prejednanie obžaloby alebo iný úkon smerujúci k rozhodnutiu veci (v tejto súvislosti môže ísť napríklad o rozhodnutie o odmietnutí návrhu na schválenie DoVT).

Pokiaľ predseda senátu pri preskúmaní návrhu na schválenie DoVT zistí závažné procesné vady, tento návrh odmietne. Takouto vadou je aj situácia kedy obvinený nemal pri zjednávaní DoVT obhajcu, a keď ho podľa zákona mať mal, alebo sú to ďalej dôvody podľa ustanovenia § 314r odst. 2, tj. DoVT je *„nesprávna alebo neprimeraná z hľadiska súladu so zisteným skutkovým stavom alebo z hľadiska druhu a výšky navrhnutého trestu, prípadne ochranného opatrenia, alebo nesprávna z hľadiska rozsahu a spôsobu náhrady škody alebo nemajetkovej ujmy alebo vydania bezdôvodného obohatenia, alebo ak sa zistí, že došlo*

⁵⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 7.*, doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, II, § 157-314s. xii, str. 3630 – 3645.

⁵⁵ § 314o odst. 1 písm. a) TŘ

⁵⁶ § 314o odst. 1 písm. b) TŘ

⁵⁷ § 314o odst. 1 písm. c) TŘ

⁵⁸ § 2 odst. 4 TŘ

⁵⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 7.*, doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, II, § 157-314s. xii, str. 3630 – 3645.

k závažnému porušení práv obviněného při zjednávání DoVT“. Dalšími závažnými procesními vadami vedujícími k odmítnutí návrhu na schválení DoVT sú například – DoVT bola zjednaná v neprípustnej veci (napr. by bola DoVT zjednaná v konaní proti utečencovi), prehlásenie obviněného, že spáchal skutok pre ktorý je stíhaný celkom absentuje, alebo nespĺňa zákonom stanovené požiadavky⁶⁰.

Predseda senátu je povinný v uznesení o odmítnutí návrhu na schválení DoVT označiť konkrétne vady a skutkové zistenia, ktoré odmítnutie odôvodňujú, vec sa následne po právnej moci tohto uznesenia vracia do prípravného konania. Proti uzneseniu o odmítnutí je ako opravný prostriedok prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok⁶¹. Štátny zástupca by potom mal vytykané vady odstrániť, prípadne ich inak napraviť.

Druhou možnosťou predsedu senátu je nariadiť vo veci predbežné prejednanie návrhu na schválení DoVT. Toto predbežné prejednanie má, obdobne ako pri predbežnom prejednaní obžaloby, funkciu filtračnú a odklonnú⁶². Jeho zmyslom je teda odčleniť návrhy, ktorými nemá zmysel sa zaoberať a konať o nich verejné zasadanie. Predbežné prejednanie konané zásadne v neverejnom zasadaní (pokiaľ nie je podľa súdu potrebné nariadiť verejné zasadanie – príkladom môže byť potreba súdu vypočuť obviněného⁶³) predseda senátu obligatórne nariadi, pokiaľ je naplnený aspoň jeden z dôvodov vymedzených v ustanovení § 314p odst. 1 písm. a), b), c) TŘ, teda že vec patrí do príslušnosti iného súdu, vec má byť postúpená podľa § 171 odst. 1 TŘ⁶⁴, alebo existujú iné dôvody pre zastavenie, prerušenie alebo podmienené zastavenie trestného stíhania alebo pre schválenie narovnania. Nariadené ale môže byť aj z dôvodov iných, a to například pokiaľ má predseda senátu pochybnosť o existencii závažnej procesnej vady, pričom túto môže odstrániť len vykonaním určitého dôkazu, alebo to môže byť aj situácia, kedy nie sú v potrebnom rozsahu objasnené skutkové okolnosti, bez ktorých nie je možné vo veci rozhodnúť⁶⁵. Po predbežnom prejednaní návrhu na schválení DoVT rozhodne súd niektorým zo spôsobov taxatívne uvedených v § 314p odst. 3, 4 TŘ. Pokiaľ súd nevyhodnotí dôvod pre

⁶⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, II, § 157-314s. xii, str. 3630 – 3645.

⁶¹ § 314o odst. 2, 3 TŘ

⁶² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, II, § 157-314s. xii, str. 3646 – 3662.

⁶³ DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav. *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, II. díl, (§ 180 až 471). xxi, str. 826

⁶⁴ Zistí sa, že aj keď sa nejedná o trestný čin, skutok by mohol byť iným príslušným orgánom posúdený ako priestupok, iný správny delikt alebo kárne previnenie.

⁶⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, II, § 157-314s. xii, str. 3646 – 3662.

žiadnu z týchto foriem rozhodnutia, nariadi predseda senátu verejné zasadanie k prerokovaniu návrhu na schválenie DoVT.

K verejnému zasadaniu potom predseda senátu predvolá obvineného, pričom zároveň určí miesto a čas jeho konania. O týchto skutočnostiach vyzo rozumie okrem obvineného aj štátneho zástupcu a poškodeného. V tejto súvislosti je potrebné rozlíšiť predvolanie a vyzo rozumie, pričom obvineného je potreba predvolať, nestačí ho len vyzo rozumieť⁶⁶. Na samotný priebeh verejného konania sa potom obdobne použijú ustanovenia o hlavnom pojednávaní⁶⁷. Po jeho zahájení vyzve súd štátneho zástupcu k predneseniu návrhu na schválenie DoVT⁶⁸. Následne vyzve súd obvineného, aby sa k prednesenému návrhu vyjadril, pričom zisťuje, či obvinený dohode rozumie, a zvlášť, či je preňho zrozumiteľné, čo tvorí podstatu skutku, ktorý je mu kladený za vinu, aká je jeho právna kvalifikácia, či prehlásenie o spáchaní tohto skutku vykonal dobrovoľne a bez nátlaku, a či sú mu známe všetky dôsledky, ktoré preňho schválenie DoVT predstavuje⁶⁹. V prípade prítomnosti poškodeného na hlavnom pojednávaní má tento taktiež možnosť sa k veci vyjadriť⁷⁰.

2.4.2. Rozhodnutie súdu o návrhu na schválenie dohody o vine a treste

Vo výsledku verejného zasadania má súd celkom tri možnosti, ako vo veci rozhodnúť, a to DoVT schváliť, neschváliť alebo verejné zasadanie odročiť s výhradami. Súd je pri svojom rozhodovaní viazaný podaným návrhom a DoVT nemôže modifikovať – je teda viazaný uvedeným skutkom, jeho právnou kvalifikáciou, navrhovaným trestom, či ochranným opatrením⁷¹.

Súd môže predloženú DoVT schváliť odsudzujúcim rozsudkom, ktorý obsahuje výrok o schválení DoVT a ďalej výrok o vine a treste, a to za predpokladu, že s ňou súhlasí a nie sú

⁶⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, II, § 157-314s. xii, str. 3662 – 3675.

⁶⁷ § 238 TŘ

⁶⁸ § 314q odst. 2 TŘ

⁶⁹ § 314q odst. 3 TŘ

⁷⁰ § 314q odst. 4 TŘ

⁷¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, advokátní tarif*. 6. aktualizované vydání podle stavu k 1.2.2016. Praha: Leges, 2016. str. 1119.

dané žiadne dôvody pre jej neschválenie. Rozsudok súd vyhlasuje verejne hneď pro prebehnutom pojednávaní.⁷²

V prípade existencie niektorého z dôvodov vymedzených v ustanovení § 314r odst. 2 TŘ súd DoVT neschváli a vec uznesením vráti do prípravného konania. Týmito dôvodmi sú nesprávnosť alebo neprimeranosť DoVT alebo závažné porušenie práv obvineného. Súd skúma správnosť a primeranosť DoVT z viacerých hľadísk vymedzených v tomto ustanovení. Jedným z nich je aj nesprávnosť z hľadiska súladu so zisteným skutkovým stavom. Jedná sa tak hlavne o chyby orgánov činných v trestnom konaní v skutkových zisteniach. Aj keď pred súdom neprebíha dokazovanie, môžu mu byť tieto chyby zrejmé už len zo štúdia spisu v porovnaní s obsahom DoVT. Dôvodom pre neschválenie však nebude akákoľvek pochybnosť súdu o skutkových zisteniach, ale len zistenia skutočne zásadného charakteru, čo je tiež prejavom zásady skutočného zistenia skutkového stavu bez dôvodných pochybností, ktorá tak zostáva aspoň takto minimálne zachovaná.⁷³ Inštitút DoVT predstavuje formu konsenzu medzi obvineným a štátnym zástupcom, ktorý zohľadňuje aj zhodu na skutkovom deji a kvalifikácii trestného činu.

Namiesto vrátenia veci do prípravného konania pri existencii dôvodov vymedzených v predchádzajúcom odstavci, môže súd oznámiť obvinenému a štátnemu zástupcovi svoje výhrady k nimi predloženej DoVT a stanoviť im primeranú lehotu pre navrhnutie nového znenia. Tento postup súd využije hlavne za situácie, kedy bol medzi stranami dosiahnutý konsenzus v kľúčových otázkach a výhrady sa týkajú vecí, na ktorých súd môže predpokladať zhodu strán. Príkladom môže byť nesprávna právna kvalifikácia. Keďže je súd znením DoVT viazaný a nemôže ju nijak modifikovať, upozorní týmto spôsobom obe strany na zjavné nedostatky. Oznámenie výhrad prebehne zvyčajne ústnou formou pri verejnom jednaní, kedy ho predseda senátu odročí, aby mali strany dostatok priestoru doručiť súdu nové znenie návrhu na schválenie DoVT. Pokiaľ štátny zástupca a obvinený v súdom stanovenej lehote nepredložia nové znenie DoVT, vráti súd vec do prípravného konania.⁷⁴

⁷² § 314r odst. 4 TŘ

⁷³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 7.*, doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, II, § 157-314s. xii, str. 3681-3682.

⁷⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 7.*, doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, II, § 157-314s. xii, str. 3675 – 3691.

2.4.3. Spät'vzatie návrhu na schválenie dohody o vine a treste

V súvislosti so schvaľovaním návrhu DoVT je potrebné venovať sa aj možnosti vziať tento návrh spät'. Ustanovenie § 314o odst. 5 TŘ dáva štátnemu zástupcovi možnosť vziať návrh na schválenie DoVT spät' až do doby, než sa súd odoberie k záverečnej porade, čím sa vec vracia do prípravného konania. Toto ustanovenie je svojou podstatou podobné ustanoveniu § 182 TŘ, ktoré hovorí, že štátny zástupca môže vziať obžalobu spät' až do doby, než sa súd prvého stupňa odoberie k záverečnej porade.⁷⁵

Zatiaľ čo možnosť štátneho zástupcu vziať návrh na schválenie DoVT spät' je zakotvená priamo v zákone, o tejto možnosti pre obvineného zákon mlčí. O tom, či túto možnosť obvinený má alebo nie, prípadne či je potrebný jeho súhlas, nebola v odbornej verejnosti jasná zhoda. J. Říha v komentári k § 314o prezentoval názor, že v prípade podania návrhu na schválenie DoVT sa štátny zástupca a obvinený o výsledku konania už dohodli a súd len overuje stanoviska oboch strán a dohodu buď schváli alebo nie, pričom dokazovanie ako také neprebíha a výsledkom nemôže byť rozsudok zbavujúci viny. Mimo to sa k prehláseniu viny a k zneniu DoVT v prípade vrátenia do prípravného konania neprihliada. Z týchto dôvodov má Říha za to, že obvinený nepotrebuje v tejto veci zvýšenú ochranu, ako v prípade spät'vzatia obžaloby, a preto nie je potrebné ani podmieňovať spät'vzatie návrhu na schválenie DoVT jeho súhlasom.⁷⁶

Stretávame sa ale aj s názorom, že obvinený má právo na spät'vzatie návrhu na schválenie DoVT, pretože inak by to znamenalo porušenie jeho práva na slobodné rozhodovanie a vzdanie sa práva na riešenie veci pred súdom. Aj keď teda obvinený uzavrel dohodu bez nátlaku, dobrovoľne a poučený o možných následkoch, má rovnakú možnosť ako štátny zástupca od tejto dohody odstúpiť. Súd teda nemôže schváliť DoVT bez súhlasu obvineného, resp. tento návrh by mal pre absenciu súhlasu obvineného odmietnuť.⁷⁷ Tento záver neskôr potvrdil aj Ústavný súd ČR vo svojom náleze z dňa 04.02.2020, sp. zn. I. ÚS 1860/19-4.

⁷⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 7., doplněné a přepracované vydání*. Praha: C.H. Beck, 2013, II, § 157-314s. xii, str. 3630-3645.

⁷⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 7., doplněné a přepracované vydání*. Praha: C.H. Beck, 2013, II, § 157-314s. xii, str. 3630-3645.

⁷⁷ ŠČERBA, Filip. *Dohoda o vině a trestu: a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, str. 40.

Aj keď zákon vyslovene možnosť odstúpiť od DoVT zo strany obvineného neupravuje, vyplýva táto z rovného postavenia strán, nakoľko sa jedná o konsenzus. Aj obvinený by tak mal mať možnosť od dohody odstúpiť. Zároveň je potreba dohliadať na to, aby bolo zachované právo obvineného na prejednanie veci pred súdom a právo na spravodlivý proces. Samotné prehlásenie obvineného o vine a súhlas s DoVT musia byť slobodné, dobrovoľné, informované a bez nátlaku. K otázke informovaného súhlasu je vhodné zmieniť, že obvinený musí byť riadne informovaný o následkoch a možnostiach svojho jednania. K možnosti obvineného odstúpiť od DoVT a k okolnostiam nátlaku na obvineného existuje široká judikatúra českých súdov aj Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá upravuje situácie, kedy sa o nátlak ešte nejedná a kedy už áno. O konkrétnych súdnych rozhodnutiach a z nich vyplývajúcich záveroch pojednáva nasledujúca podkapitola venovaná príslušnej súdnej judikatúre.

2.5. Príslušná judikatúra

V tejto podkapitole sa práca venuje dvom oblastiam spadajúcim pod inštitút dohody o vine a treste, ktorými sú jednak možnosť obvineného od DoVT odstúpiť, resp. vziať návrh na jej schválenie späť alebo vyjadriť s ňou svoj nesúhlas a potom špecifiká pri skupinových veciach, teda schvaľovanie návrhov DoVT v konaniach, ktoré sú vedené spoločne proti viacerým spoluobvineným. Tieto dva aspekty považujem za aktuálne a problematické, a preto o nich práca pojednáva.

2.5.1. K možnosti obvineného odstúpiť od dohody o vine a treste

Ako už bolo uvedené vyššie, problematickým aspektom dohody o vine a treste je možnosť obvineného od takejto dohody odstúpiť, pričom ak tu táto možnosť je, zaujíma nás, do akého okamžiku tak môže urobiť. V nadväznosti na právo na spravodlivý proces podľa čl. 36 odst. 1 Listiny základných práv a slobôd sa k téme vyjadril aj Ústavný súd vo svojom náleze zo dňa 04.02.2020 sp. zn. I. ÚS 1860/19-4.

V citovanom náleze sa Ústavný súd zaoberal ústavnou sťažnosťou napadnutým rozsudkom, ktorým bola schválená DoVT medzi tromi obvinenými a štátnou zástupkyňou. Na základe dohody bol sťažovateľom uložený trest odňatia slobody v dĺžke 5 rokov. Sťažnosť

podali dve z troch osôb odsúdených rozsudkom. Sťažovatelia okrem iného namietali, že sa okresný súd podľa ich názoru dostatočne nevysporiadal s ich tvrdením, že ich vôľa pri podpise DoVT nebola slobodná a vážna, nakoľko na dohodu pristúpili len za účelom prepustenia z väzby, pričom v tomto pozorujú nepriamy nátlak na ich osoby. Okresné štátne zastupiteľstvo zaujalo zhodný postoj ako aj okresný súd keď tvrdilo, že tento nepochybil, nakoľko možnosť obvineného odstúpiť od DoVT právna úprava nepripúšťa.

Ústavný súd požiadal o vyjadrenie Najvyššie štátne zastupiteľstvo a Najvyšší súd, nakoľko práve im prislúcha rola zjednotiteľa judikatúry. Je treba poukázať na to, že Ústavný súd sa so závermi Najvyššieho súdu a Najvyššieho štátneho zastupiteľstva stotožňuje. Najvyšší súd sa vo veci vyjadril tak, že právna úprava naozaj výslovne možnosť od DoVT odstúpiť nepredpokladá. Dôvody pre jej neschválenie sú jednak jej nesprávnosť alebo neprimeranosť a ďalej závažné porušenie práv obvineného pri zjednávaní DoVT. Skutočnosť, či k procesnej vade došlo, je zistiteľná hlavne pri verejnom zasadaní pri kladení otázok obvinenému, pričom tieto otázky majú smerovať k zisteniu, či prehlásenie o tom, že obvinený spáchal skutok, pre ktorý je stíhaný, učinil dobrovoľne a bez nátlaku. Najvyššie štátne zastupiteľstvo vidí možnosť odstúpenia od DoVT v uplatňovaní princípu rovnosti zbraní, ktorý vyplýva z čl. 37 odst. 3 LZPS, pričom nemožno spoliehať len na gramatický výklad pod-ústavného práva. Pokiaľ má byť DoVT vnímaná ako alternatívny a konsenzuálny výsledok trestného konania, potom by s ním mal obvinený súhlasiť a nemal by mu byť tento vnucovaný. Preto je Najvyššie štátne zastupiteľstvo toho názoru, že obvinený od dohody môže odstúpiť až do doby, kým sa súd schvaľujúci dohodu odoberie k záverečnej porade.

V tomto kontexte Najvyšší súd odkazuje aj na rozhodnutia ESLP vo veciach Babar Ahmad a ďalší proti Spojenému kráľovstvu, Lutz proti Nemecku, Sodadžiev proti Bulharsku a ďalšie. Práve postup podľa ustanovenia § 314q odst. 3 TŘ je zárukou toho, že sa jedná o slobodnú, vážnu, skutočnú a pravú vôľu obvineného. Bez tohto postupu nie je kvalita vôle overená. DoVT musí byť pre obvineného prijateľná nie len v čase jej zjednávania, ale aj v dobe jednania pred súdom. Keď obvinený zmenil na dohodu názor a pred súdom prezentuje, že vôľa nebola vážna a slobodná, je nevyhnutné toto zohľadniť. Okresný súd svojím postupom nesledoval teleologický výklad citovaného ustanovenia, a taktiež nepostupoval zákonným spôsobom, keď vôľu obvineného neoveril.

K otázke jednania pod nátlakom Najvyšší súd vyslovil, že v tom vidí porušenie princípu nemo tenetur se ipsum accusare. Súhlas obvineného bol daný pod podmienkou jeho prepustenia z väzby na slobodu, pričom je rozhodujúce subjektívne vnímanie situácie obvineným.

Ústavný súd preto v náleze uzatvára, že skutočne došlo k zásahu do práva na spravodlivý proces obvinených, pričom tento spočíva v nedostatočnom zistení ich skutočnej vôle. Právna úprava, ktorej sa táto vec týkala je relatívne nová a k tejto otázke ešte nebola vytvorená konštantná judikatúra. Nález Ústavného súdu tak považujem za významný, a to hlavne s ohľadom na deklarovanie možnosti obvineného od dohody odstúpiť, a to až do momentu odobratia sa súdu k záverečnej porade. Tento záver vyplýva z rovného postavenia strán a ústavne konformného výkladu právnych noriem.

Napriek tomu, že Ústavný súd uznal možnosť obvineného od DoVT odstúpiť, nejedná sa v českom prostredí o prvé takéto rozhodnutie. K otázke sa vyjadril aj Krajský súd v Plzni vo svojom rozhodnutí sp. zn. 6 To 239/2015 z dňa 15.07.2015. Súd sa zaoberal sťažnosťou štátneho zástupcu proti rozhodnutiu okresného súdu, ktorým súd neschválil DoVT po tom, čo ju obvinený vzal späť. Štátny zástupca vo svojej sťažnosti uviedol, že všetky podmienky pre schválenie dohody o vine a treste boli naplnené. Obvinený vyslovil vo veci informovaný súhlas, bol o všetkých aspektoch prehlásenia viny riadne poučený a zároveň z jeho vyjadrenia nevyplývalo, že by jednal pod nátlakom. Prehlásenie učinil slobodne a právo na spravodlivý proces tak nebolo porušené. Krajský súd nakoniec sťažnosť štátneho zástupcu zamietol. V úvode konštatoval, že prehlásenie o vine obvineného bolo naozaj učené slobodne, dobrovoľne, informovane a bez akejkoľvek formy nátlaku. Dojednaná dohoda nie je nesprávna alebo neprimeraná.

Následne sa Krajský súd zaoberal otázkou, či môže obvinený od takejto dohody odstúpiť. Z okolností prípadu vyplýva, že obvinený najskôr doručil okresnému súdu aj štátnemu zástupcovi písomné odstúpenie od dojednanej dohody a v rámci svojho výsluchu vysvetlil dôvody, ktoré ho k tomu viedli a uviedol, že chce dosiahnuť dokázanie svojej neviny. Neprehlásil, že sa vzdáva práva na prejednanie veci pred súdom, ktoré je mu garantované čl. 38 odst. 2 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 Úmluvy o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Súd ďalej uviedol, že samotná DoVT má predstavovať konsenzus oboch strán. Právna úprava nevyžaduje, aby sa obvinený priznal k činu, teda ku všetkým skutkovým okolnostiam, ale stačí prehlásenie, že spáchal skutok, ktorý je predmetom dohody, teda skutok, pre ktorý je stíhaný. Prehlásenie o spáchaní skutku avšak nemôže ísť v prípade neschválenia

dohody k jeho ťarche, a tak by sa k nemu ďalej neprihliadalo. Zákon zároveň právo od dohody odstúpiť poskytuje len štátnemu zástupcovi. O takejto možnosti pre obvineného mlčí. Pri štandardnom trestnom konaní ale zákon podmieňuje možnosť späť vzatia žaloby štátnym zástupcom súhlasom obvineného, ktorý na pokračovaní netrvá. Takáto právna úprava zakladá nerovnosť strán v situáciách odstúpenia od DoVT a späť vzatí žaloby. Krajský súd je preto toho názoru, že rovnako ako sa pri obžalobe prihliada k vôli obvineného, malo by sa k nej prihliadať aj v prípade schvaľovania DoVT. Pokiaľ by okresný súd, napriek prehláseniu obvineného, že od dohody odstupuje, túto schválil, zasiahol by do jeho základného práva na prejednanie veci pred súdom. Okresný súd teda podľa posúdenia Krajského súdu postupoval správne, keď dohodu neschválil a vec vrátil do prípravného konania.

V súvislosti problematiky nátlaku na obvineného sa nám vynára otázka slobodného súhlasu s DoVT a s tým súvisiaceho informovaného súhlasu. Tzv. informovaný súhlas obvineného spočíva v prehlásení viny po tom, čo bol riadne informovaný o všetkých dôsledkoch takéhoto jednania. Prehlásenie musí prebehnúť pred súdom a musí byť riadne zaprotokolované, pričom musí byť overená absencia donútenia, o ktorej je písané vyššie. Toto vyplýva z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva. Vo veci *Le Compte, Van Leuven a De Meyere* proti Belgicku súd judikoval, že pri vzdaní sa práva na spravodlivý proces musí obvinený prehlásenie učiniť slobodne, a to ako výslovne, tak aj mlčky, a zároveň musí byť toto prehlásenie jednoznačné. Ďalej aj Komisia v prípade *X.* proti Spojenému kráľovstvu hovorí, že obvinený musí byť s následkami svojho prehlásenia dostatočne oboznámený a dostatočne informovaný. Zároveň musí byť prehlásenie dané do protokolu. Po splnení týchto predpokladov nedôjde k zásahu do práva na spravodlivý proces.

Európsky súd pre ľudské práva sa k problematike nátlaku na obvineného vyjadril tiež v prípade *Babar Ahmad a ďalší proti Spojenému kráľovstvu*⁷⁸. Taktiež posudzoval výklad práva na spravodlivý proces⁷⁹ v kontexte DoVT. Podľa neho skutočnosť, že obžaloba alebo súd oznámia obvinenému výšku trestu, ktorý by dostal, ak by v tejto fáze priznal vinu, nepredstavuje sama o sebe nátlak. Vymedzuje však tri prípady, kedy by k problému s nátlakom dôjsť mohlo. Po prvé je to situácia, kedy by rozdiel medzi sľubovaným trestom po priznaní viny a trestom, ktorý by hrozil po riadnom trestnom procese, bol tak veľký, že by mohol

⁷⁸ Rozsudok ESLP z dňa 10. 4. 2012, *Babar Ahmad a ďalší proti Spojenému kráľovstvu*, sťažnosti č. 24027/07, 11949/08, 36742/08, 66911/09 a 67354/09.

⁷⁹ Čl. 6 Sdělení č. 209/1992 Sb., sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících

predstavovať nátlak na obvineného. V tomto prípade by mohol obvinený vinu uznať, aj ak by bol v skutočnosti nevinný, čo je však v rozpore so zmyslom a účelom tohto inštitútu. Po druhé sa bude jednať o situáciu, kedy by dohoda predstavovala nátlak v takej miere, že by narušovala právo obvineného neobviňovať samého seba. A záverom sa jedná o situáciu, kedy by sa obvinenému z jeho subjektívneho hľadiska zdalo, že preňho neexistuje iná možnosť ako sa vyhnúť trestu tak závažnému, že by bol samotný trest v rozpore s čl. 3 Úmluvy o ochrane ľudských práv a základných slobôd, teda neľudský alebo ponižujúci. Zhora uvedené situácie odzrkadľujú súčasný pohľad európskej judikatúry na danú problematiku.

2.5.2. K problematike schvaľovania dohody o vine a treste pri skupinových veciach

Ďalšou aktuálnou témou na poli inštitútu DoVT je uzatváranie dohôd v spoločných konaniach vedených proti viacerým spoluobvineným. O tom, že táto situácia môže vyvolávať značné rozpory, svedčí tiež skutočnosť, že sa k nej v nedávnej dobe vyjadrovali nielen české súdy, ale aj Európsky súd pre ľudské práva alebo Súdny dvor Európskej únie.

Pokiaľ záujem o uzavretie DoVT prejavia všetci spoluobvinení, je situácia pomerne jednoduchá a je potom už len na zvážení, či bude štátny zástupca uzatvárať jednu DoVT so všetkými spoluobvinenými, alebo s každým zvlášť. V prípade, že o uzavretí DoVT so štátnym zástupcom uvažuje len jeden alebo len niektorí spoluobvinení, môže nastať hneď niekoľko situácií. Procesná taktika, ktorú štátny zástupca zvolí, ovplyvní možnosť usvedčiť a potrestať všetkých páchatel'ov danej trestnej činnosti. Je preto nutné vždy vychádzať z konkrétnej procesnej situácie.⁸⁰

Rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe z dňa 22. 3. 2022, sp. zn. 8 To 7/2022 hovorí, že pokiaľ súd po podaní spoločnej obžaloby v konaní vedenom proti viacerým obžalovaným rozhodne o vine len časti obžalovaných, a to samostatným rozsudkom, ktorým schválil DoVT bez toho, aby vec týchto obžalovaných predom vylúčil zo spoločného konania, a následne vedie konanie so zostávajúcimi obžalovanými a pod rovnakou spisovou značkou vyhlási ďalší rozsudok, trpí toto konanie vadou, ktorá ale sama o sebe nezakladá dôvod k zrušeniu napadnutého rozsudku, pretože nemá vplyv na jeho zákonnosť a správnosť. Z tohto záveru súdu

⁸⁰ Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu [online]. Brno, 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2022. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/03/1-SL-111-2022.pdf>, str. 17.

je zřejmé, že upřednostňuje vylúčiť obvineného zo spoločného konania a samostatne s ním uzavrieť DoVT.

Obvinený, ktorý má záujem uzavrieť DoVT a pritom usvedčiť svojich spolupáchateľov, by teda mal byť vylúčený do samostatného trestného konania. Obvineného možno vylúčiť do samostatného konania už v prípravnom konaní a proti ostatným obvineným ho potom vypočuť už v postavení svedka. Následne je možné s ním DoVT uzavrieť. Iným variantom potom je v spoločnom konaní po podaní obžaloby obvineného vypočuť k veci vrátane účasti ostatných obvinených na trestnom čine a až následne ho vylúčiť do samostatného konania, kde s ním možno DoVT uzavrieť.

Uzavretie DoVT len s jedným alebo časťou spoluobvinených bez vylúčenia veci zo spoločného konania ale pripúšťa Vrchný súd v Olomouci vo svojom uznesení z dňa 17. 3. 2022 sp. zn. 1 To 23/2022, avšak len za predpokladu, že návrh na schválenie DoVT je súdu predložený spoločne s obžalobou na ostatných obvinených v tej istej trestnej veci.

V zhora popísaných situáciách, kedy jeden z obvinených svoju vinu prehlási a uzavrie DoVT, avšak ostatní ju popierajú, vyvstáva otázka uplatňovania zásady prezumpcie neviný⁸¹. Európsky súd pre ľudské práva vo svojom rozhodnutí z dňa 25. 11. 2021 vo veci Mucha proti Slovensku konštatoval porušenie práva na prejednanie veci nestranným súdom a právo na prezumpciu neviný v zmysle čl. 6 Úmluvy⁸². Súd sa vo veci zaoberal porušením vyššie uvedených práv sťažovateľa tým, že bol za trestné činy, predovšetkým trestný čin účasti na organizovanej zločineckej skupine, odsúdený tým istým senátom, ktorý predtým schválil DoVT s ďalšími osobami. Odsudzujúce rozsudky schvaľujúce DoVT spolupáchateľov sťažovateľa boli vzhľadom k svojmu zneniu na ujmu sťažovateľovej prezumpcie neviný a vyvolali tak oprávnené pochybnosti o nestrannosti daného senátu.⁸³

Na úrovni európskej judikatúry sa k vyhláseniu viny o vzťahu k jednému zo spoluobvinených a možnému zásahu do práva na prezumpciu neviný ostatných vinu popierajúcich spoluobvinených vyjadroval tiež Súdny dvor Európskej únie vo svojich

⁸¹ § 2 odst. 2 TŘ

⁸² Čl. 6 Sdělení č. 209/1992 Sb., sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících

⁸³ BOHÁČEK, Lukáš, Rozsudek ze dne 25. 11. 2021 ve věci Mucha proti Slovensku, č. 63703/19, Presumpce neviný a nestrannost soudu rozhodujícího o jednom ze spolupachatelů trestného činu poté, co ve stejném složení již rozhodl o vině dalších spolupachatelů. Bulletin Nejvyššího soudu – oddělení analytiky a srovnávacího práva [online]. 2021, č. 4 [cit. 10. septembra 2023]. Dostupné z: [https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/21CA30A363F3D4CDC12587BC0042165E/\\$file/Bulletin%20%5B2021%5D%204.pdf](https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/21CA30A363F3D4CDC12587BC0042165E/$file/Bulletin%20%5B2021%5D%204.pdf), str. 13-14.

rozhodnutiach sp. zn, SDEU č. C-377/18, č. C-709/18 a č. C-467/19. V rozhodnutí SDEU č. C-377/18 dospel súd k záveru, že: „Čl. 4 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby sa v dohode, v ktorej obvinená osoba uzná svoju vinu výmenou za nižší trest a ktorú musí schváliť vnútroštátny súd, ako spolupáchateľa predmetného trestného činu výslovne uviedli nielen osobu, ktorá túto dohodu uzavrela, ale aj iné obvinené osoby, ktoré svoju vinu neuznali a ktoré sú stíhané v samostatnom trestnom konaní, pod podmienkou, že ich uvedenie je jednak nevyhnutné na kvalifikáciu právnej zodpovednosti osoby, ktorá uvedenú dohodu uzavrela, a jednak že v tej istej dohode sa jasne uvedie, že tieto ostatné osoby sú stíhané v rámci samostatného trestného konania a že ich vina nebola zákonným spôsobom preukázaná.“

Z vyššie uvedeného vyplýva, že je obzvlášť nutné dbať na to, aby obvinení, ktorí DoVT neuzavreli, neboli označení za páchatel'a, ale aby naopak bolo jasne uvedené, že sa jedná o obvinených, ktorí odsúdení doposiaľ neboli a konanie proti nim sa ešte len vedie.⁸⁴

⁸⁴ Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu [online]. Brno, 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2022. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/03/1-SL-111-2022.pdf>, str. 19

3. Praktická miera využívania inštitútu dohody o vine a treste

V českom právnom poriadku existuje inštitút dohody o vine a treste už od roku 2012, kedy bol zavedený s účinnosťou od 1. 9. 2012 zákonnou novelou č. 193/2012 Sb., ktorou sa zmenil zákon č. 141/1961 Sb., TŘ, v znení neskorších predpisov. Ako už bolo uvedené v predchádzajúcich kapitolách, zákonodarca si od zavedenia tohto inštitútu sľuboval predovšetkým zrýchlenie a zefektívnenie trestného konania. Napriek týmto cieľom však DoVT neboli často využívané a od roku 2012 do roku 2019 sa jednalo len o niekoľko desiatok prípadov ročne.

S cieľom uľahčiť komunikáciu medzi štátnymi zástupcami a obhajcami v priebehu trestného konania pri jednaní o odklonoch a o DoVT bolo dňa 7. 12. 2018 medzi Najvyšším štátnym zastupiteľstvom a Českou advokátskou komorou podpísané Memorandum o súčinnosti, ktoré stanovuje zásady vzájomnej komunikácie práve v týchto prípadoch (ďalej tiež len „Memorandum o súčinnosti“)⁸⁵. Memorandum o súčinnosti bolo znovu vyhodnotené začiatkom roku 2023 a bolo zhodnotené, že obhajcovia a štátny zástupcovia spolu spolupracujú a komunikujú, a že sa zvýšila ich aktivita pri iniciovaní využitia inštitútu DoVT.⁸⁶

V roku 2020 sme zaznamenali výrazný medziročný nárast počtu návrhov na schválenie DoVT, čo je vo všeobecnosti prisudzované ďalšej významnej zákonnej novele TŘ č. 333/2020 Sb., ktorá mala za cieľ zjednodušiť a zefektívniť celý proces zjednávania a uzatvárania DoVT. Najvýznamnejšími zmenami bola napríklad možnosť uzavrieť DoVT aj v konaní o zvlášť závažných zločinoch či zrušenie povinného právneho zastúpenia v procese uzatvárania DoVT. O jednotlivých zmenách bolo bližšie pojednávané v predchádzajúcich kapitolách.

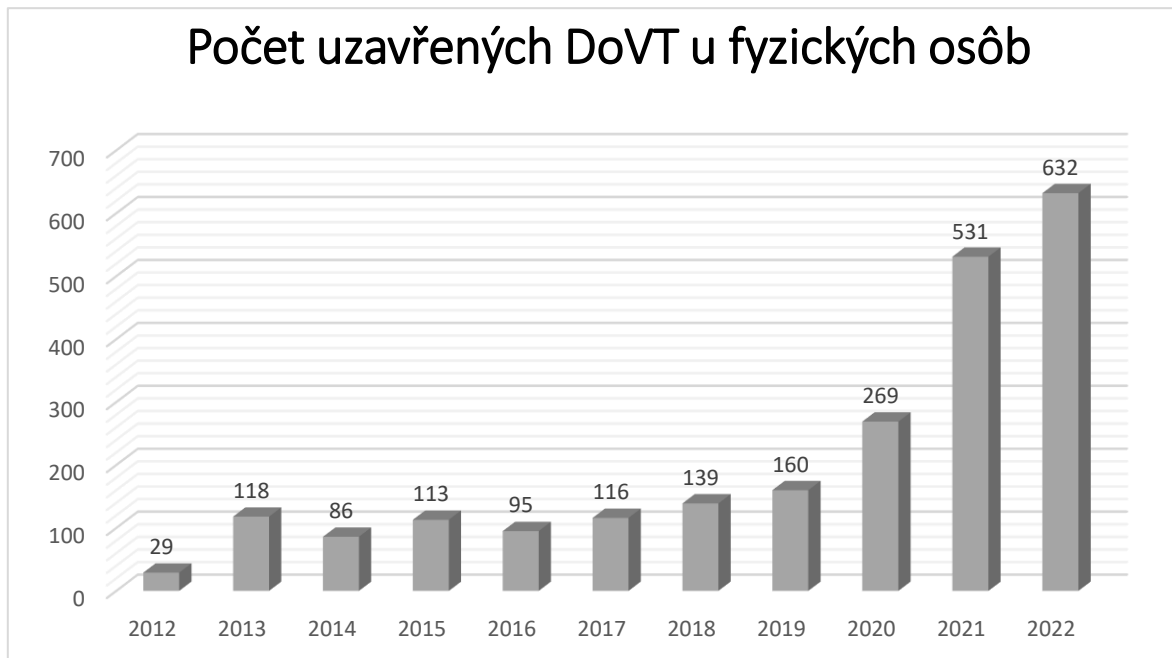
Česká advokátska komora v spolupráci s Justičnou akadémiou usporiadala dňa 31. 5. 2022 akciu so zameraním na postrehy, poznatky a vyhodnotenie spolupráce za dobu účinnosti Memoranda o súčinnosti, a to hlavne s ohľadom na vyššie zmienenú novelu TŘ č. 333/2020 Sb.⁸⁷

⁸⁵ Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Česká advokátní komora, Memorandum o součinnosti [online]. Praha, 7. 12. 2018. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/memorandum-o-soucinnosti.pdf>.

⁸⁶ Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2022 [online]. Brno, 22. 6. 2023, sp. zn. 4 NZN 501/2023. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/06/Zpr%C3%A1va-o-%C4%8Dinnosti-2022-textov%C3%A1-%C4%8D%C3%A1st.pdf>, str. 32

⁸⁷ JUSTIČNÍ AKADEMIE. Seminář: PA – Odklony a dohoda o vině a trestu [online]. asja.jacz.cz, [cit. 5. novembra 2023]. Dostupné z: https://asja.jacz.cz/index.php?pageid=1006&course_id=12680.

Po výraznom náraste počtu návrhov na schválenie DoVT v roku 2020 tento trend pokračoval a každým rokom sa množstvo návrhov zvyšovalo. Môžeme teda predpokladať, že táto stúpajúca tendencia ostane aj naďalej zachovaná.⁸⁸ Nižšie zobrazený graf vychádza z údajov uvedených v Správach o činnosti štátneho zastupiteľstva za príslušné obdobie.

So zvyšujúcim sa množstvom prípadov, v ktorých je inštitút DoVT využívaný, sa postupne začali stabilizovať a utvárať aj postupy jednotlivých štátnych zastupiteľstiev, avšak súčasne vplyvom všeobecnosti právnej úpravy začalo dochádzať k odlišnostiam pri stanovovaní druhu a výšky trestu. Z tohto dôvodu predstavilo Najvyššie štátne zastupiteľstvo dňa 27. 1. 2023 Metodiku k postupu štátnych zástupcov pri zjednávaní dohôd o vine a treste, sp. zn. 1 SL 111/2022, ktorá hovorí, že jej účelom je „jednak poskytnout vodítka pro sjednocení postupu soustavy státního zastupitelství při hodnocení otázky přiměřenosti a zákonnosti druhu a výměry trestu sjednaného v dohodě, jednak upozornit na některé problematické procesní a důkazní aspekty aplikace institutu dohody o vině a trestu, které je nezbytné zvážit v rámci úvah o způsobu vyřízení trestní věci. Metodika si naopak neklade za cíl vypořádat se s celým procesem sjednávání dohody o vině a trestu, ani se všemi dílčími odlišnostmi v postupu jednotlivých státních zástupců. Má napomoci k jednotnému postupu tam, kde se to jeví jako vhodné z

⁸⁸ V grafe nie sú zohľadnené DoVT uzavreté v konaní pred súdom

hlediska postoje celé soustavy státního zastupitelství směrem k ostatním subjektům trestního řízení.“⁸⁹

Po přiblížení celkového vývoje od zavedení institutu DoVT sa práca ďalej zameriava na bližšie údaje za posledných 5 rokov, tj. od roku 2018 do roku 2022, pričom prehľad toto obdobie je nasledovný⁹⁰:

- V roku 2018 bolo podaných celkom 139 návrhov na schválenie DoVT, pričom pri 135 osobách sa tak stalo vo fáze vyšetrovania a len pri 4 osobách v skrátanom prípravnom konaní. Pri trestnom stíhaní právnických osôb sa tento inštitút využil celkom 4 razy.⁹¹
- V roku 2019 bolo podaných celkom 160 návrhov na schválenie DoVT, pričom pri 154 osobách sa tak stalo vo fáze vyšetrovania a pri 6 osobách v skrátanom prípravnom konaní. Pri trestnom stíhaní právnických osôb sa tento inštitút využil celkom 10 razí.⁹²
- V roku 2020 bolo podaných celkom 269 návrhov na schválenie DoVT, pričom pri 249 osobách sa tak stalo vo fáze vyšetrovania a pri 20 osobách v skrátanom prípravnom konaní. Pri trestnom stíhaní právnických osôb sa tento inštitút využil celkom 11 razí.⁹³
- V roku 2021 bolo podaných celkom 531 návrhov na schválenie DoVT, pričom pri 506 osobách sa tak stalo vo fáze vyšetrovania a pri 25 osobách v skrátanom prípravnom konaní. Pri trestnom stíhaní právnických osôb sa tento inštitút využil celkom 29 razí.⁹⁴

⁸⁹ Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu [online]. Brno, 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2022. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/03/1-SL-111-2022.pdf>, str. 4

⁹⁰ Nie sú zohľadnené DoVT uzavreté v konaní pred súdom

⁹¹ Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2018 [online]. Brno, 7. 6. 2019, sp. zn. 4 NZN 604/2019. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/03/zprava_o_cinnosti_sz_za_rok_2018-textova_cast.pdf.

⁹² Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2019 [online]. Brno, 15. 6. 2020, sp. zn. 4 NZN 501/2020. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/06/Zprava-o-cinnosti-SZ-za-rok-2019-textova-cast.pdf>.

⁹³ Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2020 [online]. Brno, 15. 6. 2021, sp. zn. 4 NZN 501/2021. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2021/06/Zpr%C3%A1va_o_%C4%8Dinnosti_SZ_za_rok_2020_textov%C3%A1_%C4%8D%C3%A1st.pdf.

⁹⁴ Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2021 [online]. Brno, 28. 6. 2022, sp. zn. 4 NZN 501/2022. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2022/07/Zo%C4%8C_2021-textov%C3%A1_%C4%8D%C3%A1st.pdf.

- V roku 2022 bolo podaných celkom 631 návrhov na schválenie DoVT, pričom pri 613 osobách sa tak stalo vo fáze vyšetrovania a pri 19 osobách v skrátanom prípravnom konaní. Pri trestnom stíhaní právnických osôb sa tento inštitút využil celkom 34 razí.⁹⁵

Zhrnutie vývoja počtu navrhnutých dohôd o vine a treste

Rok	Návrhy na schválenie DoVT vo fáze vyšetrovania	Návrhy na schválenie DoVT v skrátanom prípravnom konaní
2018	135	4
2019	154	6
2020	249	20
2021	506	25
2022	613	19

Okrem samotného počtu návrhov na schválenie DoVT je dôležité tiež posúdiť ich celkové množstvo v kontexte všetkých trestne stíhaných a podozrivých osôb. V nasledujúcich tabuľkách môžeme pozorovať, že len malé percento prípadov skutočne končí podaním návrhu na schválenie DoVT. Aj keď sa za uplynulé roky vplyvom zhora uvedených faktorov zaznamenal ich nárast, stále sa pohybujeme približne na 1 % všetkých trestných prípadov.

⁹⁵ Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2022 [online]. Brno, 22. 6. 2023, sp. zn. 4 NZN 501/2023. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/06/Zpr%C3%A1va-o-%C4%8Dinnosti-2022-textov%C3%A1-%C4%8D%C3%A1st.pdf>.

Prehľad o celkovom stave a vývoji trestnej činnosti podľa počtu osôb stíhaných a podozrivých⁹⁶

ČR	Osoby stíhané alebo osoby, u ktorých bolo vedené SPK (skrátene prípravné konanie)	Osoby obžalované alebo osoby, proti ktorým bol podaný návrh na potrestanie	Osoby, u ktorých bol podaný návrh na schválenie DoVT	Množstvo návrhov na schválenie DoVT zo všetkých trestne stíhaných osôb a osôb, u ktorých bolo vedené SKP
2018	76687	69965	139	0,20 %
2019	77311	70579	160	0,23 %
2020	67844	61852	269	0,43 %
2021	64364	58717	531	0,90 %
2022	68421	62459	632	1,01 %

⁹⁶ Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2022, Tabulková část I. [online]. Brno, 22. 6. 2023, sp. zn. 4 NZN 501/2023. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/06/Tabulkov%C3%A1%20%C4%8D%C3%A1st-I.pdf>, str. 8

Prehľad o stave a vývoji trestnej činnosti podľa počtu stíhaných osôb a spôsobu ukončenia vecí vo vyšetrovaní⁹⁷

Rok	Stíhané osoby	Obžalované osoby	Návrh na schválenie DoVT	Množstvo návrhov na schválenie DoVT zo stíhaných osôb
2018	38186	33832	135	0,35 %
2019	37305	32965	154	0,41 %
2020	35052	30941	249	0,71 %
2021	32916	28912	506	1,54 %
2022	30512	26718	613	2,01 %

Prehľad o stave a vývoji trestnej činnosti podľa počtu podozrivých osôb, a o ukončení vecí s skrátenom prípravnom konaní⁹⁸

Rok	Ukončené v skrátenom prípravnom konaní	Podaný návrh na potrestanie	Návrh na schválenie DoVT	Množstvo návrhov na schválenie DoVT zo všetkých vecí
2018	38501	36133	4	0,01 %
2019	40006	37614	6	0,01 %
2020	32792	30911	20	0,06 %
2021	31448	29805	25	0,08 %
2022	37909	35741	19	0,05 %

⁹⁷ Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2022, Tabulková část I. [online]. Brno, 22. 6. 2023, sp. zn. 4 NZN 501/2023. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/06/Tabulkov%C3%A1%20%C4%8D%C3%A1st-I.pdf>, str. 26

⁹⁸ Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2022, Tabulková část I. [online]. Brno, 22. 6. 2023, sp. zn. 4 NZN 501/2023. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/06/Tabulkov%C3%A1%20%C4%8D%C3%A1st-I.pdf>, str. 44

4. Dohoda o vine a treste na Slovensku

Ako už bolo spomenuté vyššie, slovenský právny poriadok má s inštitútom dohody o vine treste taktiež niekoľkoročné skúsenosti, a to konkrétne od roku 2006, kedy vstúpil do platnosti rekodifikovaný trestný zákon č. 300/2005 Z.z. a trestný poriadok č. 301/2005 Z.z. Je to práve slovenská právna úprava, ktorou sa český zákonodarca pri zavádzaní tohoto inštitútu nechal inšpirovať. S ohľadom na to je vhodné porovnať nie len odlišnosti v právnej úprave, ale aj mieru využívania DoVT v Českej republike a na Slovensku.

4.1. Právna úprava dohody o vine a treste na Slovensku

Konanie týkajúce sa inštitútu dohody o vine a treste môžeme rozdeliť na dve fázy, pričom prvou je predsúdne konanie a druhou je konanie pred súdom⁹⁹. Z toho potom vyplýva aj systematické zaradenie tohto inštitútu v zákone č. 301/2005 Z.z., trestnom poriadku, kedy je prvá fáza začlenená v druhej časti TP venovanej predsúdnemu konaniu, hlavne tretej – dozor a úkony prokurátora. Právnu úpravu druhej fázy potom nájdeme v tretej časti TP – súdne konanie, v hlavne siedmej – osobitné spôsoby konania. Postup prokurátora je potom podrobnejšie upravený vo vyhláske Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 619/2005 Z.z., o podmienkach a postupe prokurátora pri konaní o dohode o uznaní viny a prijatí trestu.

V rámci predsúdnej fázy sa v prvom rade posudzujú tzv. materiálne podmienky pre dojednanie DoVT. To je podľa § 232 odst. 1 TP podmienka, že: *„výsledky vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania dostatočne odôvodňujú záver, že skutok je trestným činom a spáchal ho obvinený, ktorý sa k spáchaniu skutku priznal, uznal vinu a dôkazy nasvedčujú pravdivosti jeho priznania“*. Konanie o DoVT môže potom prokurátor začať buď na návrh obvineného alebo aj bez jeho návrhu.

Závisí teda na úvahe prokurátora, či konanie o DoVT viesť začne, alebo nie. Berie pritom do úvahy viaceré skutočnosti, medzi ktoré patrí napríklad aj ochota obvineného spolupracovať

⁹⁹ ČELÁR, Maroš. Dohoda o vine a treste ako odklon trestného konania [online]. projustice.sk, 24. októbra 2022 [cit. 20 októbra 2023]. Dostupné z: <https://www.projustice.sk/trestne-pravo/dohoda-o-vine-a-treste-ako-odklon-trestneho-konania>.

pri vyšetovaní, trestná minulosť obvineného, povaha a závažnosť trestného činu, záujem na rýchlom a primeranom vyriešení trestnej veci, pravdepodobný trest, verejný záujem, či dosah na právo poškodeného a ochota obvineného nahradiť poškodenému vzniknutú škodu, a ďalšie.¹⁰⁰ V prípade, že k jednaniu o uzavretí DoVT dá podnet obvinený, posudzuje jeho zahájenie prokurátor podľa rovnakých kritérií podľa vlastného vnútorného presvedčenia. Pokiaľ prokurátor tento podnet obvineného neprijme, oznámi mu to písomnou formou.

V prípade, že sa po posúdení vyššie uvedených skutočností prokurátor rozhodne konanie o DoVT viesť, v súlade s ustanovením § 232 odst. 2 TP k nemu predvolá obvineného a poškodeného, ktorý si riadne a včas uplatnil nárok na náhradu škody; o mieste a čase jednania prokurátor vyrozumie poškodeného a obhajcu obvineného. Prokurátor je počas celého konania povinný dbať na záujem poškodeného, a ak je poškodený v konaní o DoVT prítomný, má možnosť sa k rozsahu a spôsobu náhrady škody vyjadriť. Pokiaľ bol poškodený k jednaniu riadne predvolaný a bez ospravedlnenia sa nedostavil, môže byť DoVT uzavretá aj bez jeho prítomnosti.¹⁰¹

Pokiaľ dôjde k DoVT, podá prokurátor na súd v tomto rozsahu návrh na jej schválenie, pričom pokiaľ nedošlo k dohode o náhrade škody, nepredstavuje to prekážku. Prokurátor o tejto skutočnosti však vyrozumie súd s návrhom, aby poškodeného odkázal s jeho návrhom na náhradu škody do civilného konania.¹⁰²

Slovenský trestný poriadok ďalej upravuje aj možnú situáciu, kedy obvinený v rámci zjednávania DoVT síce uzná svoju vinu zo spáchania daného skutku, avšak nedôjde k dohode o druhu a výške trestu. V takomto prípade podá prokurátor obžalobu, v ktorej uvedie obvineným priznaný skutok, právnu kvalifikáciu aj uznanie viny a požiada súd, aby vykonal hlavné pojednávanie a rozhodol o treste.¹⁰³ Podobná situácia nastáva aj v prípade, kedy obvinený uznal dohodu len sčasti. Vtedy podá prokurátor obžalobu, v ktorej uvedie okrem iného rozsah priznanej viny obvineným a požiada súd, aby rozhodol o vine v tomto zvyšnom rozsahu a o treste.¹⁰⁴

Ustanovenie § 232 odst. 8 TP stanovuje obsahové náležitosti DoVT. Dohoda obsahuje označenie jej účastníkov, spolu s dátumom a miestom jej spísania, opis skutku s uvedením

¹⁰⁰ § 4 odst. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 619/2005 Z.z., o podmienkach a postupe prokurátora pri konaní o dohode o uznaní viny a prijatí trestu

¹⁰¹ § 232 odst. 3 TP

¹⁰² § 232 odst. 4 TP

¹⁰³ § 232 odst. 5 TP

¹⁰⁴ § 232 odst. 6 TP

miesta, času a prípadne iných okolností, za ktorých k jeho spáchaniu došlo tak, aby nemohol byť zamenený s iným skutkom, právnu kvalifikáciu trestného činu spolu s uvedením príslušného zákonného ustanovenia, druh výmeru a spôsob výkonu trestu, rozsah a spôsob náhrady škody, ak bola činom spôsobená, a ochranné opatrenie, ak prichádza do úvahy jeho uloženie. Pri popise skutku dbá prokurátor na to, aby nebola porušená zásada prezumpcie nevinu voči osobám, ktoré nie sú účastníkmi tejto DoVT. Prokurátor potom podáva súdu návrh na schválenie DoVT spolu s celým spisovým materiálom, jeho prílohami aj zoznamom vecných dôkazov.¹⁰⁵

Po vykonaní vyššie uvedených krokov sa celá vec presúva do svojej druhej fázy, ktorou je schvaľovanie predloženej DoVT súdom, a to postupom vymedzeným v ustanoveniach § 331 – 335 TP. Ako prvý preskúmava návrh na schválenie DoVT predseda senátu, ktorý podľa jeho obsahu a obsahu predloženého spisu buď nariadi verejné zasadnutie alebo návrh odmietne, a to ak zistí závažné porušenie procesných predpisov.¹⁰⁶ V odôvodnení odmietnutia návrhu je potrebné uviesť, o ktoré konkrétne zistenia sa rozhodnutie opiera; proti takémuto rozhodnutiu je prípustná sťažnosť.¹⁰⁷ Po nadobudnutí právoplatnosti sa vec vracia do prípravného konania, ak trestný poriadok nestanoví inak.¹⁰⁸

V prípade, že k odmietnutiu návrhu na schválenie DoVT nedôjde a súd nariadi verejné zasadnutie, v ktorom sa bude o návrhu rozhodovať, doručí súd tento návrh obvinenému jeho obhajcovi a poškodenému tak, aby mali vrátane prokurátora minimálne päť pracovných dní k príprave na toto jednanie.¹⁰⁹

Po otvorení verejného zasadnutia prokurátor prednesie návrh na DoVT.¹¹⁰ Následne predseda senátu kladie obvinenému sériu 10 otázok, prostredníctvom ktorých sa môže obvinený k veci vyjadriť. Tieto otázky zisťujú, či obvinený: *„rozumie podanému návrhu na DoVT; súhlasí s tým, aby sa vec prejedнала skrátenou formou, čím sa vzdáva práva na verejný súdny proces; rozumie, čo tvorí podstatu skutku, ktorý sa mu kladie za vinu; bol ako obvinený poučený o svojich právach, hlavne o práve na obhajobu; rozumel podstate konania o návrhu na DoVT; rozumie právnej kvalifikácii skutku ako trestného činu; bol oboznámený s trestnými sadzbami, ktoré zákon ustanovuje za trestné činy jemu kladené za vinu; sa dobrovoľne priznal a uznal*

¹⁰⁵ § 233 odst. 3 TP

¹⁰⁶ § 331 odst. 1 TP

¹⁰⁷ § 331 odst. 3 TP

¹⁰⁸ § 331 odst. 4 TP

¹⁰⁹ § 332 TP

¹¹⁰ § 333 odst. 1 TP

*vinu za spáchaný skutok; súhlasí s navrhovaným trestom, trest prijíma a v stanovených lehotách sa podriadi jeho výkonu; a či si uvedomuje, že ak súd prijme návrh na DoVT a vynesie rozsudok, ktorý nadobudne svoju právoplatnosť vyhlásením, nebude možné proti tomuto rozsudku podať odvolanie“.*¹¹¹ Na vyššie uvedené otázky odpovedá obvinený formou jednoslovnnej odpovede „áno“ alebo „nie“.

Len v prípade, že obvinený odpovedal na všetky otázky slovom „áno“, môže súd o predloženej dohode rozhodovať, avšak len o skutku, jeho právnej kvalifikácii, primeranosti trestu vo vzťahu k obvinenému či o výroku na náhradu škody v rozsahu uvedenom v predloženej návrhu.¹¹² V prípade, že má súd k predloženej DoVT výhrady, oznámi ich stranám a tie môžu navrhnúť jej nové znenie.¹¹³ Ak súd dohodu neschváli, alebo obvinený odpovie na niektorú z položených otázok slovom „nie“, uznesením vráti vec prokurátorovi do prípravného konania, ak trestný poriadok nestanoví inak.¹¹⁴ Táto skutočnosť samozrejme pre strany neznamena, že nemôžu uzavrieť novú DoVT a túto súdu opäť predložiť na schválenie. Celý zhora uvedený postup by sa v takom prípade zopakoval. V prípade schválenia DoVT, súd toto potvrdí rozsudkom, ktorý verejne vyhlási.¹¹⁵

4.2. Komparácia českej a slovenskej právnej úpravy dohody o vine a treste

Napriek tomu, že česká právna úprava v oblasti dohody o vine a treste je inšpirovaná slovenskou právnou úpravou, nachádzame medzi nimi niekoľko rozdielov. V oboch štátoch si pri zavádzaní tohto inštitútu zákonodarca rovnako sľuboval hlavne zrýchlenie a zefektívnenie trestného konania. Tento typ odklonu bol v oboch štátoch vnímaný pozitívne a predovšetkým potrebné. V tejto podkapitole sa práca venuje niektorým z hlavných rozdielov medzi jednotlivými právnymi úpravami.

Za jeden z hlavných rozdielov sa dlhodobo považoval rozsah trestných činov, pri ktorých mohla byť DoVT uzavretá. Na Slovensku bolo možné DoVT uzavrieť pri spáchaní prečinu, zločinu aj zvlášť závažného zločinu. V českom TR bola táto možnosť obmedzená len na prečiny

¹¹¹ § 333 odst. 3 TP

¹¹² § 334 odst. 1 TP

¹¹³ § 334 odst. 2 TP

¹¹⁴ § 334 odst. 3 TP

¹¹⁵ § 334 odst. 4 TP

a zločiny, čo sa však zmenilo veľkou novelou trestných predpisov v roku 2020¹¹⁶. Čo však rozsah možnosti uzavrieť DoVT v Českej republike stále obmedzuje, je nemožnosť dohodu uzavrieť v prípadoch mladistvých páchatel'ov.¹¹⁷ Na Slovensku môže DoVT uzavrieť aj mladistvý, avšak s istými špecifikami. V prípade mladistvého páchatel'a podlieha DoVT súhlasu jeho zákonného zástupcu alebo obhajcu¹¹⁸ a pri doručovaní návrhu DoVT súdom musí byť tento doručený pri mladistvom páchatel'ovi, ktorý v čase konania verejného zasadnutia nedovršil devätnásť rok svojho veku, aj jeho zákonnému zástupcovi a orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.¹¹⁹

Ďalším rozdielom je možnosť obvineného sa pri schvaľovaní DoVT súdom vyjadriť k danej veci. V českej právnej úprave mu je ponechaná možnosť odpovedať na otázky súdu voľne, zatiaľ čo na Slovensku zákon zakotvuje presné a striktné znenie desiatich otázok, na ktoré pripúšťa odpovede len vo forme „áno“, či „nie“.¹²⁰ Pointa kladenia otázok obvinenému je však v oboch štátoch rovnaká, a to zhojenie niektorých väd jednania a uistenie sa, že obvinený schvaľovanej DoVT plne rozumie a uvedomuje si jej následky.

V rámci dohodovacieho konanie v Českej republike je jednou z podmienok prehlásenie obvineného, že spáchal skutok, pre ktorý je stíhaný.¹²¹ Rozdielne od toho dochádza na Slovensku k uznaniu viny obvineným.¹²² Tento na prvý pohľad nevýrazný rozdiel so sebou ale prináša významné dôsledky. V prípade, že k zjednaniu DoVT nedôjde, podá prokurátor obžalobu, v ktorej okrem iného uvedie práve aj uznanie viny obvineného a požiada súd, aby vykonal hlavné pojednávanie a rozhodol o treste.¹²³ Medzitým ak podľa českých noriem nedôjde k uzavretiu DoVT, k prehláseniu obvineného, že daný skutok spáchal, sa v ďalšom priebehu konania neprihliada.¹²⁴

Čo sa týka možnosti podať odvolanie proti rozsudku, ktorým súd schválil DoVT, je podľa českej právnej úpravy možné ho podať len v prípade, že tento rozsudok nie je v súlade s DoVT, ktorej schválenie navrhol štátny zástupca súdu.¹²⁵ Na Slovensku je možnosť podať odvolanie

¹¹⁶ Zákon č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

¹¹⁷ § 63 odst. 1 ZSVM

¹¹⁸ § 232 odst. 2 TP

¹¹⁹ § 332 odst. 2 TP

¹²⁰ § 333 TP, § 334 TP

¹²¹ § 175a odst. 3 TR

¹²² § 232 odst. 1 TP

¹²³ § 232 odst. 4 TP

¹²⁴ § 206b odst. 4 TR

¹²⁵ § 245 TR

proti takémuto rozsudku vylúčená úplne.¹²⁶ Obvinený sa pri uzatváraní DoVT úplne vzdáva práva podať odvolanie. Dovolanie je prípustné len z dôvodu uvedenom v ustanovení § 371 odst. 1 písm. c) TP, teda ak bolo zásadným spôsobom porušené jeho právo na obhajobu. Nedostatkom tohto ustanovenia je však neuvedenie osoby oprávnenej k podaniu tohto typu dovolania. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto vo svojom uznesení sp. zn. 3 Tdo 47/2012 z dňa 5. 9. 2012 judikoval, že: „*Proti rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým rozhodol o schválení návrhu DoVT a ktorý nadobudol právoplatnosť vyhlásením, môže podať dovolanie z dôvodu uvedenom v § 371 odst. 1 písm. c) TP len minister spravodlivosti. Obvinený sa tým, že zákonom predpísaným spôsobom prejavil súhlas so schválením dohody o vine a treste okrem iného vzdal aj oprávnenia podať proti rozsudku súdu prvého stupňa riadny opravný prostriedok (odvolanie), v dôsledku čoho stratil aj oprávnenie podať proti takému rozhodnutiu dovolanie s poukazom na ustanovenie § 372 ods. 1 TP.*“

Ďalším zaujímavým rozdiel medzi predstavenými právnymi úpravami inštitútu DoVT je aj odmeňovanie za jeho realizáciu. Zatiaľ čo český advokátsky taríf neponúka advokátom žiadnu finančnú motiváciu dohody zjednávať a ponúkať túto možnosť obvineným, slovenská úprava sa k tejto veci stavia inak. Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z.z., o odmenách a náhradách za poskytovanie právnych služieb vo svojom ustanovení § 14 odst. 7 hovorí, že: „*Ak bola súdom schválená dohoda o vine a treste pred podaním obžaloby, patrí obhajcovi okrem odmeny za úkony podľa odsekov 1 a 2 aj odmena vo výške štvornásobku základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby.*“

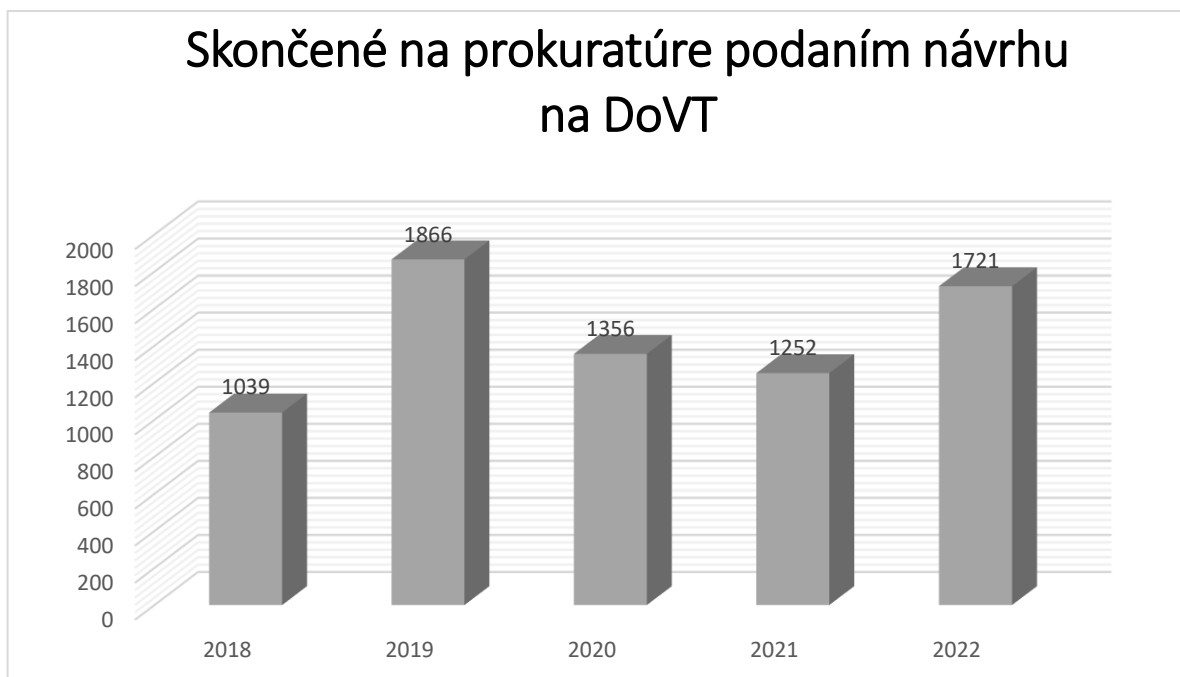
Ako bolo ukázané vyššie, medzi českou a slovenskou právnou úpravou DoVT existujú viaceré rozdiely. Tejto téme sa venovala aj JUDr. Marcela Tóthová, PhD. vo svojom príspevku s názvom *Dohoda o vine a treste v českom právnom poriadku na vedeckej konferencii Paneurópske právnické dni - Súčasnú uplatňovanie prvkov restoratívnej justície, v ktorom uviedla, že: „Osobitosti súdneho konania o dohode o vine a treste plne zodpovedajú trestno-procesnej úprave súdneho konania v Slovenskej a v Českej republike. Všeobecne však možno konštatovať, že nová česká procesná úprava je na jednej strane opatrnejšia v porovnaní so slovenskou, no na strane druhej obsahuje viaceré záruky a limity, ktoré môžu viesť k jej lepšiemu a dôslednejšiemu aplikovaniu a zvyšovaniu kvality trestného konania.*“

¹²⁶ § 334 odst. 4 TP

4.3. Praktická miera využívania inštitútu dohody o vine a treste s porovnaním využívania tohto inštitútu v Českej republike

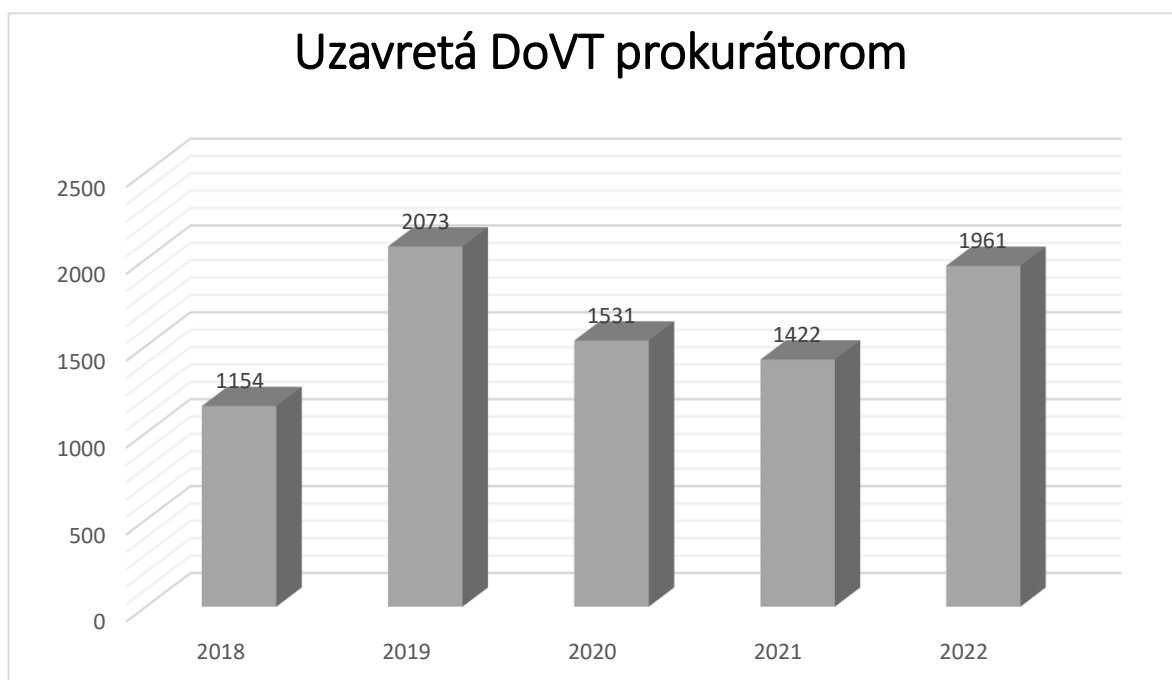
Ako už bolo spomenuté vyššie, do slovenského právneho poriadku bol inštitút dohody o vine a treste zavedený v roku 2005, a to novelou trestných predpisov s účinnosťou od 1. 1. 2006. Rovnako ako v Českej republike, si aj slovenský zákonodarca sľuboval od jeho zavedenia hlavne zrýchlenie trestného konania. Podobne mal však zo začiatku svojich odporcov aj prívržencov, ako napokon každá veľká zmena. Postupom času však môžeme pozorovať rádovo stovky prípadov, kedy obvinený spolu s prokurátorom siaha práve po tomto inštitúte. Nižšie uvedené údaje vychádzajú z každoročného štatistického prehľadu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky o trestnej a netrestnej činnosti za príslušný rok.

Výsledky prípravného konania v trestnom konaní na prokuratúrach Slovenskej republiky – skončené na prokuratúre podaním návrhu na DoVT, tj. počet podaných návrhov¹²⁷

¹²⁷ Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2022 [online]. Bratislava, február 2023. Dostupné z: <https://www.genpro.gov.sk/statistiky/statisticky-prehľad-trestnej-a-netrestnej-cinnosti-za-rok-2022/>, str. 25

Ukončenie trestného stíhania uzavretím DoVT prokurátorom¹²⁸

Počet schválených DoVT¹²⁹

Rok	Počet súdených osôb	Počet odsúdených osôb	Počet schválených DoVT	Množstvo schválených DoVT zo všetkých odsúdených osôb
2018	28 219	26 084	1195	4,6 %
2019	28 332	26 227	1785	6,8 %
2020	24 786	23 223	1576	6,7 %
2021	22 845	21 529	1294	6,0 %
2022	24 644	23 085	1775	7,7 %

¹²⁸ Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2022 [online]. Bratislava, február 2023. Dostupné z: <https://www.genpro.gov.sk/statistiky/statisticky-prehľad-trestnej-a-netrestnej-cinnosti-za-rok-2022/>, str. 26

¹²⁹ Štatistiky Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky za roky 2018 až 2022 – online prístupné na <https://www.genpro.gov.sk/statistiky/>

Z vyššie uvedeného vyplýva niekoľkonásobný rozdiel v počte návrhov na schválenie ako aj schválených DoVT medzi Českou republikou a Slovenskom. Za výrazne vyšším počtom DoVT na Slovensku môže stáť viacero faktorov. Jedným z nich je určite skutočnosť, že možnosti využitia DoVT sú na Slovensku omnoho širšie, nakoľko je možné zjednať DoVT aj s mladistvým, alebo je možné ju zjednať pri všetkých trestných činoch, teda aj pri obzvlášť závažných zločinoch. Táto možnosť bola do českých trestných predpisov zakomponovaná až novelou z roku 2020. Ďalším dôvodom môže byť aj zvýšená odmena pre advokátov v prípade úkonov spojených s uzavretím DoVT.

Aj s ohľadom na skutočnosti uvedené v predchádzajúcich podkapitolách možno konštatovať, že slovenská právna úprava inštitútu DoVT nestanovuje takmer žiadne prekážky či obmedzenia pre zjednávanie DoVT, dáva prokurátorom jasné pokyny k uzatváraniu dohôd a prináša aj priaznivé dôsledky pre obvineného. Z týchto dôvodov je pochopiteľný pomerne vysoký počet uzavretých dohôd. Nakoľko je česká právna úprava tohto inštitútu inšpirovaná práve tou slovenskou, je otázne, ako dlho bude trvať, kým sa aj miera jeho využívania dostane na rovnakú úroveň, prípadne, čo ešte môže český zákonodarca vykonať, aby sa tomuto cieľu priblížil.

5. Návrhy de lege ferenda

Dohoda o vine a treste funguje v českom právnom poriadku od roku 2012, tj. už 11 rokov. Táto doba sa už dá považovať za dosť dlhú na to, aby sa dali posúdiť dopady zavedenia tohto inštitútu do praxe. Zo záverov vyplývajúcich z kapitoly č. 3 a podkapitoly č. 4.3. tejto práce je zrejmé, že aj keď sa miera využívania DoVT v Českej republike medziročne zvyšuje, stále nedosahuje aspoň takej úrovne ako na Slovensku, ktorého právna úprava bola pre tú českú inšpiráciou. Preto v tejto kapitole predkladám návrhy, ktoré by mohli zvyšovaniu množstva uzatváraných DoVT dopomôcť.

Napriek novele TR č. 333/2020 Sb., ktorá odstránila niektoré nedostatky právnej úpravy DoVT (zaviedla možnosť uzavrieť DoVT aj v konaní o zvlášť závažných zločinoch či zrušila povinné právne zastúpenie pre proces zjednávaného DoVT), som toho názoru, že existujú ďalšie možnosti ako uzatvorenie DoVT ešte viac sprístupniť, resp. proces zjednodušiť.

De lege ferenda by bolo vhodné uvažovať o ďalších zmenách inšpirovaných slovenskou právnou úpravou. De lege ferenda by bolo napríklad vhodné zaviesť pre advokátov vyššiu odmenu za úkony spojené so zjednávaním a uzatváraním DoVT. Som toho názoru, že práve táto zmena by dokázala vzbudiť u advokátov vyšší záujem o využitie tohto inštitútu, a častejšie by svojim klientom, obvineným, prezentovali túto možnosť ako jednu z variant riešení vzniknutej situácie. S cieľom zvýšiť aktivitu advokátov pri iniciovaní využitia inštitútu DoVT bolo dňa 7. 12. 2018 medzi Najvyšším štátnym zastupiteľstvom a Českou advokátskou komorou podpísané Memorandum o súčinnosti. Táto skutočnosť len dokazuje snahu zamerať sa na advokátov a štátnych zástupcov pri uzatváraní DoVT, a preto som toho názoru, že zavedenie vyššej odmeny pre advokátov by tejto iniciatíve taktiež dopomohlo.

Ďalej by de lege ferenda bolo prínosné inšpirovať sa slovenskou právnou úpravou aj v oblasti prehlásenia viny obvineného. Ako už bolo spomenuté v podkapitole venovanej rozdielom medzi slovenskou a českou právnou úpravou inštitútu DoVT, v Českej republike je jednou z podmienok uzavretia DoVT prehlásenie obvineného, že daný skutok spáchal. Na Slovensku však dochádza k uznaniu viny obvineným, a teda ak aj nedôjde k dohode ohľadne trestu, rozhoduje súd po podaní obžaloby už len o tomto treste. Aj táto zmena by podľa môjho názoru dokázala zvýšiť aktuálne počty uzatváraných DoVT, nakoľko by pre obvineného po priznaní viny bolo uzavrieť DoVT výhodnejšie, než nechať o treste rozhodovať súd.

Posledným predkladaným návrhom de lege ferenda je zlepšiť a upevniť postavenie obetí v procese zjednávania DoVT. V odbornej ale aj širokej verejnosti sa v súčasnej dobe objavujú pochybnosti o nutnosti existencie tohto inštitútu s ohľadom na prípady, kedy boli DoVT uzavreté v prípadoch (opakovaných) znásilnení či vrážd, čo je možné od prijatia novely TŘ, ktorá zaviedla možnosť uzavrieť DoVT aj v prípadoch zvlášť závažných zločinov. Zástupcovia obetí sa tak čoraz častejšie sťažujú na zanedbávanie ich práv.

K väčšiemu zapojeniu obetí do procesu zjednávania DoVT sa vyjadrovali odborníci v relácii 90' ČT 24: Jak se osvědčila dohoda o vině a trestu.¹³⁰ Podľa ministra spravodlivosti Pavla Blažka by nemala byť DoVT zneužívaná pre to, „*aby mal niekto (štátny zástupcovia a sudcovia) pohodlnejší život*“. Jednou z možností, ktorou sa ministerstvo zaoberá, je podľa námestníka ministra spravodlivosti Antonína Stanislava väčšie zapojenie obetí do zjednávania dohody, aby boli viac zohľadňované ich nároky. Advokátka Lucie Hrdá však vyjadrila obavy, že pre obeť trestných činov môže ich väčšie zapojenie do celého procesu znamenať riziko pre ich traumy a psychické zdravie. Osobne som toho názoru, že inštitút DoVT môže pre obeť trestných činov predstavovať možnosť, ako sa vyhnúť dlhému a pre obeť často emočne náročnému trestnému súdnemu procesu. Pokiaľ je pre niektoré obeť súdny proces nástroj, ako sa so svojimi traumami vyrovnáť, môžu obvineného konfrontovať aj v procese uzatvárania DoVT.

V súčasnej dobe má pri zjednávaní DoVT poškodený vplyv na rozsah a spôsob náhrady škody alebo nemajetkovej ujmy alebo bezdôvodného obohatenia. Pokiaľ však existujú v spoločnosti obavy, že práva obetí, resp. poškodených môžu byť zanedbávané, navrhovala by som de lege ferenda zváženie podmienenia uzavretia DoVT v prípadoch zvlášť závažných zločinov súhlasom poškodených. Toto opatrenie možno nepomôže navýšiť počty uzatváraných DoVT, avšak mohlo by odvrátiť hlasy volajúce po obmedzovaní tohto inštitútu.

¹³⁰ ONDRÁČKOVÁ, Tereza. Dohod o vině a trestu přibývá. Objevují se ale i pochybnosti, ministerstvo spravedlnosti zvažuje úpravu [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 24. septembra 2023 [cit. 5. novembra 2023]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3616613-dohod-o-vine-a-trestu-pribyva-objevuji-se-ale-i-pochybnosti-ministerstvo>.

Záver

Dohoda o vine a treste je jedna z foriem odklonov v trestnom konaní. Zároveň sa jedná o relatívne nový inštitút, ktorý bol do českého právneho poriadku zavedený s cieľom zrýchliť a zefektívniť trestné konanie za súčasnej úspory finančných prostriedkov a odbremenenia justície. Do dnešného dňa však pretrvávajú pochybnosti o tom, či nebude vplyvom tohto inštitútu dochádzať ku „kupčeniu so spravodlivosťou“ a nerovnému zachádzaniu s rôznymi páchatelmi. Napriek tomu, že dohoda o vine a treste prelamuje niektoré zo zásad trestného konania, súdny dohľad je stále zachovaný, aj keď v obmedzenej miere. Práve z dôvodu, že je tento inštitút medzi verejnosťou stále veľmi diskutovanou témou, rozhodla som sa o ňom vypracovať túto diplomovú prácu.

Moja diplomová práca je zameraná nie len na zhodnotenie právnej úpravy z pohľadu jej vplyvu na mieru využívania dohody o vine a treste v praxi, ale aj na jej porovnanie s právnou úpravou tohto inštitútu a jeho využitím na Slovensku. Keďže je česká právna úprava do značnej miery ovplyvnená a inšpirovaná slovenskou, no napriek tomu existujú významné rozdiely medzi množstvom uzavretých či navrhovaných dohôd v Českej republike a na Slovensku, snažila som sa nachádzať v slovenských trestnoprávných normách inšpiráciu pre zmeny, ktoré by mohli zapríčiniť nárast v počtoch dohôd o vine a treste. Osobne vidím problémy nie len v drobných nedostatkoch právnej úpravy, ale napríklad aj v postavení obetí v rámci dohodovacieho konania.

Domnievam sa, že navrhované zmeny *de lege ferenda* by dokázali pozitívne ovplyvniť súčasnú situáciu. Zavedenie zvýšenej odmeny advokátov za úkony súvisiace s uzatváraním dohôd o vine a treste by zvýšilo iniciatívu obhajcov prikláňať sa práve k tejto forme ukončenia trestnej veci. Zmeny v oblasti prehlásenia viny obvineného, ktoré by znamenali uznanie viny obvineným, a teda možnosť podať v prípade neuzavretia dohody o vine a treste obžalobu, kedy by súd následne už rozhodoval len o treste, prípadne náhrade škody, nemajetkovej ujmy či o vydaní bezdôvodného obohatenia, by taktiež dokázali ovplyvniť rozhodovanie obvinených o tom, či dohodu o vine a treste uzavrú alebo nie.

Inštitút dohody o vine a treste vnímam na základe všetkých poznatkov získaných pri písaní tejto diplomovej práce pozitívne, a preto zastávam názor, že nie je nutné ho obmedzovať, možno len v niektorých bodoch korigovať, ako napríklad pri *de lege ferenda* navrhovanom

súhlase poškodeného s uzavretím dohody o vine a treste v prípadoch zvlášť závažných zločinov.

Som toho názoru, že inštitút dohody o vine a treste má vo svojej podstate potenciál dosiahnuť všetky sledované ciele, tj. zrýchliť a zjednodušiť trestné konanie, šetriť financie a odbremeniť súdy. Nárast počtu uzatváraných dohôd má síce stúpajúcu tendenciu, avšak stále existujú prostriedky, ktorými ho podporiť.

Zoznam použitých zdrojov

Právne predpisy a dôvodové správy:

- Sdělení č. 209/1992 Sb., sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
- Listina základních práv a svobod
- Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z.z., o odmenách a náhradách za poskytovanie právnych služieb
- Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 619/2005 Z.z., o podmienkach a postupe prokurátora pri konaní o dohode o uznaní viny a prijatí trestu
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 300/2005 Z.z., trestný zákon, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- Doporučenie Rady Európy č. R (87) 18 prijaté Výborom ministrov Rady Európy dňa 17. 9. 1987 o zjednodušení trestného súdництва
- Usnesení č. 2/1993 Sb., usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Pokyn obecné povahy NSZ č. 9/2019 Sb., o postupu státních zástupců v trestním řízení

- Důvodová zpráva k zákonu č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Komentáře:

- DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav. *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, I. díl, (§ 1 až 179h). xxviii, 1383 s. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex.
- DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav. *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, II. díl, (§ 180 až 471). xxi, 1117 s. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, II, § 157-314s. xii, strana 1899-3730. Velké komentáře.

Judikatura:

- Nález Ústavného soudu z dne 4. februára 2020, sp. zn. I. ÚS 1860/19.
- Rozhodnutie ESLP z dne 25. 8. 1987, *Lutz proti Nemecku*, č. 9912/82.
- Rozhodnutie Európskej komisie pre ľudské práva z dne 17. 12. 1968, *X. proti Spojenému kráľovstvu*, sťažnosť č. 3798/68.
- Rozhodnutie Vrchného soudu v Praze z dne 22. 3. 2022, sp. zn. 8 To 7/2022.
- Rozsudok ESLP z dne 10. 4. 2012, *Babar Ahmad a ďalší proti Spojenému kráľovstvu*, sťažnosti č. 24027/07, 11949/08, 36742/08, 66911/09 a 67354/09.
- Rozsudok ESLP z dne 5. 10. 2006, *Sodadjiev proti Bulharsku*, sťažnosť č. 58733/00.
- Rozsudok ESLP z dne 25. 11. 2021, *Mucha proti Slovensku*, sťažnosť č. 63703/19.
- Rozsudok pléna ESLP z dne 23. 6. 1981, *Le Compte, Van Leuven a De Meyere proti Belgii*, č. 6878/75 a 7238/75.
- Rozsudok SDEU z dne 5. septembra 2019, *A. H., P. B., C. X., K. M., P. H. a M. H. v. Bulharsko*, C-377/18.
- Uznesenie Krajského soudu v Plzni z dne 15. 7. 2015, sp. zn. 6 To 239/2015.
- Uznesenie Najvyššieho soudu Slovenskej republiky z dne 5. 9. 2012, sp. zn. 3 Tdo 47/2012.
- Uznesenie SDEU z dne 28. mája 2020, *U. L. V. M. v. Slovensko*, C-709/18.
- Uznesenie Vrchného soudu v Olomouci z dne 17. 3. 2022, sp. zn. 1 To 23/2022.

Monografie:

- HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Dohoda o vině a trestu z pohledu obhajoby*. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu: a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, str. 33
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, 864 s. ISBN 978-80-7502-278-3.
- JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, advokátní tarif*. 6. aktualizované vydání podle stavu k 1.2.2016. Praha: Leges, 2016. 1273 s.
- MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007. xlix, 1166 s.
- ŠÁMAL, Pavel. *Odklon v trestním řízení*. In: HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xxii, 1459 s. ISBN 978-80-7400-059-1.
- ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu: a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, 128 s. ISBN 978-80-87576-30-4.
- ŠČERBA, Filip. *Činnost státního zástupce v řízení o dohodě o vině a trestu*. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Dohoda o vině a trestu: a další prostředky racionalizace trestní justice*. Praha: Leges, 2012, str. 31
- ZŮBEK, Jan. *Odklony v trestním řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, xvi, 320 s. ISBN 978-80-7598-245-2.

Články v odborných časopisech a příspěvky v zbornících:

- JELÍNEK, Jiří. Dohodovací řízení v trestním procesu a otázky souvisící. *Bulletin advokacie*, 2012, 19(10), s. 19–25. ISSN 12143758.
- KRATOCHVÍL, Vladimír a PROTIVINSKÝ, Miroslav. Jsou dohody v trestním řízení přípustné a nutné? *Kriminalistika*, 2004, roč. 37, č. 3, s. 239-242. ISSN 1210-9150.
- MASOPUST ŠACHOVÁ, Petra. Užití restorativních programů v českém trestním procesu. In: KUČHTA, Josef et al. (eds.). *Dny práva 2013 – Postavení poškozeného a oběti v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, s. 87-103.
- MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu – ano či ne? In: *Rekodifikácia trestného práva – doterajšie poznatky a skúsenosti. Zborník príspevkov z celoštátneho seminára s*

medzinárodnou účasťou konaného dňa 21. apríla 2008. Bratislava: Bratislavská vysoká škola práva, 2008, s. 186–189.

- MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu (Absprachen) v Německu. *Právník*, 2008, č. 3, s. 217-246.
- SOKOL, Tomáš. Dohoda o vině a trestu jako kvadratura kruhu. *Bulletin advokacie*, 2023, č. 5, str. 15.
- STRÉMY, Tomáš (ed.). *Restoratívna justícia a alternatívne tresty v aplikačnej praxi: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie, september 2015*. Praha: Leges, 2015. ISBN 978-80-7502-104-5.
- TÓTHOVÁ, Marcela. Dohoda o vine a treste v českom právním poriadku. In: *Súčasnú uplatňovanie prvkov restoratívnej justície. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie*. Bratislava: Paneurópska vysoká škola, 2013, s. 176-187.
- VANTUCH, Pavel. Nový návrh na dohodu o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Trestní právo*, 2011, č. 9, s. 14. ISSN 1211-2860.
- VICHEREK, Roman. Proč máme tak málo dohod o vině a trestu. *Trestněprávní revue*, 2018, roč. 17, č. 11, s. 247-253. ISSN 1213-5313.
- ZAORALOVÁ, Petra. Dohodnutý trest aneb chybějící úprava sankcí v řízení o dohodě o vině a trestu. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 11, s. 38-42. ISSN 1214-3758.

Internetové zdroje:

- BOHÁČEK, Lukáš, Rozsudek ze dne 25. 11. 2021 ve věci Mucha proti Slovensku, č. 63703/19, Presumpce nevinny a nestrannost soudu rozhodujícího o jednom ze spolupachatelů trestného činu poté, co ve stejném složení již rozhodl o vině dalších spolupachatelů. Bulletin Nejvyššího soudu – oddělení analytiky a srovnávacího práva [online]. 2021, č. 4 [cit. 10. septembra 2023]. Dostupné z: [https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/21CA30A363F3D4CDC12587BC0042165E/\\$file/Bulletin%20%5B2021%5D%204.pdf](https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/21CA30A363F3D4CDC12587BC0042165E/$file/Bulletin%20%5B2021%5D%204.pdf)
- ČELÁR, Maroš. Dohoda o vine a treste ako odklon trestného konania [online]. projjustice.sk, 24. októbra 2022 [cit. 20 októbra 2023]. Dostupné z: <https://www.projjustice.sk/trestne-pravo/dohoda-o-vine-a-treste-ako-odklon-trestneho-konania>.

- Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2018 [online]. Bratislava, február 2019. Dostupné z: <https://www.genpro.gov.sk/statistiky/statisticky-preh%C4%BEd-trestnej-a-netrestnej-cinnosti-za-rok-2018/>.
- Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2019 [online]. Bratislava, február 2020. Dostupné z: <https://www.genpro.gov.sk/statistiky/statisticky-preh%C4%BEd-trestnej-a-netrestnej-cinnosti-za-rok-2019/>.
- Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2020 [online]. Bratislava, február 2021. Dostupné z: <https://www.genpro.gov.sk/statistiky/statisticky-preh%C4%BEd-trestnej-a-netrestnej-cinnosti-za-rok-2020/>.
- Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2021 [online]. Bratislava, február 2022. Dostupné z: <https://www.genpro.gov.sk/statistiky/statisticky-preh%C4%BEd-trestnej-a-netrestnej-cinnosti-za-rok-2021/>.
- Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2022 [online]. Bratislava, február 2023. Dostupné z: <https://www.genpro.gov.sk/statistiky/statisticky-prehľad-trestnej-a-netrestnej-cinnosti-za-rok-2022/>.
- HILL, Gerald, HILL, Kathleen. *The People's Law Dictionary* [online]. dictionary.law.com, [cit. 6. augusta 2023]. Dostupné z: <https://dictionary.law.com/Default.aspx?selected=558>.
- Institut pro kriminologii a sociální prevenci. *Dohoda o vině a trestu: hodnocení z pohledu základních zásad trestního práva* [online]. Dostupné z: http://www.ok.cz/iksp/docs/aidp_131024s.pdf.
- JUSTIČNÍ AKADEMIE. Seminář: PA – Odklony a dohoda o vině a trestu [online]. asja.jacz.cz, [cit. 5. novembra 2023]. Dostupné z: https://asja.jacz.cz/index.php?pageid=1006&course_id=12680.
- KELLY, Karolina. Odklony v trestním právu jakožto alternativní způsoby řešení trestních věcí [online]. epravo.cz, 14. februára 2022 [cit. 8. septembra 2023]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/odklony-v-trestnim-pravu-jakozto-alternativni-zpusoby-reseni-trestnich-veci-114251.html>.

- KOCINA, Jan. Velká novela trestních předpisů: Aktuální otázky dohody o vině a trestu. *Advokátní deník* [online databáze], 2020 [cit. 1. novembra 2023]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/12/12/velka-novela-trestnich-predpisu-aktualni-otazky-dohody-o-vine-a-trestu/>.
- KYJAC, Zuzana. Poznámky a úvahy k záverom rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie z 28. mája 2020, c-709/18, týkajúceho sa prezumpcie nevinny [online]. *epi.sk*, 17. mája 2022 [cit. 10. októbra 2023]. Dostupné z: <https://www.epi.sk/odborny-clanok/poznamky-a-uvahy-k-zaverom-rozhodnutia-sudneho-dvora-europskej-unie-z-28-maja-2020-c-709-18-tykajuceho-sa-prezumpcie-nevinny.htm>.
- MANDZÁK, Michal. Prezumpcia nevinny v najaktuálnejšej judikatúre Súdneho dvora Európskej únie. [online]. *pravnelisty.sk*, 6. júna 2020 [cit. 15. októbra 2023]. Dostupné z: <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a848-prezumpcia-nevinny-v-najaktualnejsej-judikature-sudneho-dvora-europskej-unie>.
- Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Česká advokátní komora, Memorandum o součinnosti [online]. Praha, 7. 12. 2018. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/memorandum-o-soucinnosti.pdf>.
- Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu [online]. Brno, 27. 1. 2023, sp. zn. 1 SL 111/2022. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/03/1-SL-111-2022.pdf>
- Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2018 [online]. Brno, 7. 6. 2019, sp. zn. 4 NZN 604/2019. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/03/zprava-o-cinnosti-sz-za-rok-2018-textova-cast.pdf>.
- Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2019 [online]. Brno, 15. 6. 2020, sp. zn. 4 NZN 501/2020. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/06/Zprava-o-cinnosti-SZ-za-rok-2019-textova-cast.pdf>.
- Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2020 [online]. Brno, 15. 6. 2021, sp. zn. 4 NZN 501/2021. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2021/06/Zpr%C3%A1va-o-%C4%8Dinnosti-SZ-za-rok-2020-textov%C3%A1-%C4%8D%C3%A1st.pdf>.

- Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2021 [online]. Brno, 28. 6. 2022, sp. zn. 4 NZN 501/2022. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2022/07/Zo%C4%8C_2021-textov%C3%A1%C4%8D%C3%A1st.pdf.
- Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2022 [online]. Brno, 22. 6. 2023, sp. zn. 4 NZN 501/2023. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/06/Zpr%C3%A1va-o-%C4%8Dinnosti-2022-textov%C3%A1-%C4%8D%C3%A1st.pdf>.
- Nejvyšší státní zastupitelství ČR, Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2022, Tabulková část I. [online]. Brno, 22. 6. 2023, sp. zn. 4 NZN 501/2023. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/06/Tabulkov%C3%A1%C4%8D%C3%A1st-I.pdf>,
- NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ. *Odklony (alternativní způsoby trestního procesu)* [online]. verejnazaloba.cz, [cit. 12. novembra 2023]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/vice-o-sz/vse-podstatne-o-trestnim-rizeni/odklony/>.
- ONDRÁČKOVÁ, Tereza. Dohod o vině a trestu přibývá. Objevují se ale i pochybnosti, ministerstvo spravedlnosti zvažuje úpravu [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 24. septembra 2023 [cit. 5. novembra 2023]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3616613-dohod-o-vine-a-trestu-pribyva-objevuji-se-ale-i-pochybnosti-ministerstvo>.
- TEXTL, David. Dohoda o vině a trestu uzavřená v hlavním líčení – Qui bono? [online]. pravni prostor.cz, 26. mája 2021 [cit. 8. septembra 2023]. Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/trestni-pravo/dohoda-o-vine-trestu-uzavrena-v-hlavnim-liceni-qui-bono>.

Zhrnutie

Diplomová práca má názov „Inštitút dohody o vine a treste“. Cieľom práce je podať ucelený pohľad na aktuálny proces uzatvárania dohody o vine a treste, ako aj porovnať tento proces s právnou úpravou na Slovensku, nakoľko práve ona bola inšpiráciou pri zavádzaní tohto inštitútu do českého právneho poriadku. V tejto súvislosti sa práca taktiež zameriava na mieru využívania dohody o vine a treste v Českej republike a na Slovensku spolu so vzájomnou komparáciou. Práca je rozdelená do piatich kapitol. Prvá kapitola sa zaoberá historickým kontextom zavedenia dohody o vine a treste do českého právneho poriadku a hodnotí očakávania a argumenty pre a proti jej zavedeniu. Druhá kapitola predstavuje dohodu o vine a treste v českom právnom poriadku spolu s aktuálnou judikatúrou. Tretia kapitola sa následne venuje praktickému rozsahu využitia tohto inštitútu.. Následná štvrtá kapitola popisuje právnú úpravu dohody o vine a treste na Slovensku, porovnáva ju s českou právnou úpravou a taktiež prezentuje aj jej praktické využitie. Posledná kapitola potom prináša návrhy ako mieru využívania tohto inštitútu v Českej republike zvýšiť.

Summary

The thesis is entitled "The Agreement on Guilt and Punishment (Plea Bargaining)". The aim of the thesis is to give a comprehensive view of the current process of concluding a plea bargain and to compare this process with the legislation in Slovakia, as it was the inspiration for the introduction of this institute into the Czech legal system. In this context, the thesis also focuses on the extent of the use of plea bargaining in the Czech Republic and Slovakia, together with a comparison between them. The thesis is divided into five chapters. The first chapter deals with the historical context of the introduction of the plea bargain into the Czech legal system and assesses the expectations and arguments for and against its introduction. The second chapter introduces the plea bargain in the Czech legal system together with recent case law. The third chapter then examines the practical extent of the use of this institute. The subsequent fourth chapter describes the legal regulation of the plea bargain in Slovakia, compares it with the Czech legislation and also presents its practical use. The last chapter then offers suggestions on how to increase the use of this institute in the Czech Republic.

Kľúčové slová

Dohoda o vine a treste, Trestné konanie, Odklony, Obvinený, Miera využitia dohody o vine a treste, Dohoda o vine a treste na Slovensku

Keywords

Plea bargain, Criminal proceedings, Deviations, Accused, Practical extent of the use of plea bargain, Plea bargain in Slovakia